

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2025

Markéta Patzeltová

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Struktura veřejných rozpočtů v obci Police nad Metují

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Markéta Patzeltová**
Osobní číslo: **E22281**
Studijní program: **B0412A050011 Finance**
Téma práce: **Struktura veřejných rozpočtů v obci Police nad Metují**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je posoudit strukturu veřejných rozpočtů v obci Police nad Metují. Nejprve se práce zaměří na vymezení problematiky veřejných rozpočtů a základních pojmů z této oblasti. Dále se bude zabývat analýzou vývoje a struktury příjmové a výdajové strany rozpočtu v obci Police nad Metují.

Osnova:

- Vymezení problematiky veřejných financí.
- Veřejné rozpočty v ČR.
- Analýza struktury veřejných rozpočtů v obci Police nad Metují.
- Vyhodnocení výsledků a formulace závěrů.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ČERNOHORSKÝ, Jan. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2215-8.
LAJTKEPOVÁ, Eva. Veřejné finance v praxi České republiky. Brno: CERM, 2021. ISBN 978-80-7623-064-4.
MELICHER, Ronald W.; NORTON, Edgar A. a TOWN, Laura. Finance. Hoboken: John Wiley, 2007. ISBN 978-0-470-00720-4.
PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.
PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2097-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Pavel Zdražil, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2025**

Prohlašuji:

Práci s názvem Struktura veřejných rozpočtů v obci Police nad Metují jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 24. 4. 2025

Markéta Patzeltová v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce, panu Ing. Pavlu Zdražilovi, Ph.D., za jeho ochotu, odborné vedení a cenné připomínky, které mi byly velkou pomocí při zpracování této práce. Velké díky patří i mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala.

ANOTACE

Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu hospodaření obce Police nad Metují v období 2010–2023, které se nachází v Královéhradeckém kraji. Práce se nejprve zaměří na vymezení problematiky veřejných rozpočtů a základních pojmů v této oblasti, což vytvoří teoretický rámec pro následnou analýzu. V praktické části je nejprve představena stručná charakteristika obce, na kterou navazuje analýza hospodaření vývoje příjmové a výdajové strany rozpočtu obce v letech 2010–2023. Na základě provedených analýz lze hospodaření obce hodnotit pozitivně, zejména díky stabilním příjmům a efektivnímu řízení výdajů zaměřených na rozvoj infrastruktury a služby pro občany. V budoucnu by bylo vhodné se zaměřit na udržitelnou správu rozpočtu a hledání nových příležitostí pro zajištění dalšího rozvoje obce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Police nad Metují, veřejné finance, veřejné rozpočty, obec, analýza příjmů a výdajů

TITLE

The structure of the public budgets in the municipality of Police nad Metují.

ANNOTATION

The bachelor's thesis focuses on the analysis of the financial management of the municipality of Police nad Metují, located in the Hradec Králové region, during the period 2010–2023. The work will first address the definition of issues related to public budgets and basic concepts in this field, establishing the theoretical framework for the subsequent analysis. The practical part begins with a brief characterization of the municipality, followed by an analysis of the financial management, examining the income and expenditure sides of the municipality's budget from 2010 to 2023. Based on the conducted analyses, the municipality's financial management can be assessed positively, particularly due to stable revenues and efficient expenditure management focused on infrastructure development and services for residents. In the future, it would be beneficial to focus on sustainable budget management and explore new opportunities for ensuring the further development of the municipality.

KEYWORDS

Police nad Metují, public finance, public budgets, municipality, revenue and expenditure analysis

OBSAH

ÚVOD.....	12
1 VEŘEJNÉ FINANCE.....	14
1.1 Existence veřejného sektoru.....	14
1.2 Vymezení veřejných financí.....	15
1.3 Principy veřejných financí	17
1.4 Funkce veřejných financí	19
1.5 Problémy veřejných financí	20
1.5.1 Rozpočtový deficit	20
1.5.2 Nedostatečná transparentnost.....	22
1.5.3 Vysoké mandatorní výdaje.....	22
1.5.4 Veřejná volba	23
2. VEŘEJNÉ ROZPOČTY V ČESKÉ REPUBLICE.....	25
2.1. Státní rozpočet.....	27
2.1.1 Příjmy státního rozpočtu	27
2.1.2 Výdaje státního rozpočtu.....	28
2.2 Rozpočty územní samosprávy.....	30
2.2.1 Obce	32
2.2.2 Kraje.....	33
2.3 Další veřejné instituce a jejich rozpočty	35
2.3.1 Dobrovolné svazky obcí.....	35
2.3.2 Příspěvkové organizace.....	36
2.3.3 Organizační složky	37
2.4 Mimorozpočtové fondy	37
3 ANALÝZA STRUKTURY ROZPOČTŮ OBCE POLICE NAD METUJÍ	41
3.1 Charakteristika obce Police nad Metují	41

3.2	Metodika analýzy	45
3.3	Vývoj celkových příjmů, výdajů a salda rozpočtu	46
3.4	Příjmy rozpočtu obce	49
3.4.1	Daňové příjmy	50
3.4.2	Přijaté transfery	53
3.4.3	Nedaňové příjmy	54
3.4.4	Kapitálové příjmy.....	55
3.5	Výdaje rozpočtu obce	55
3.5.1	Běžné výdaje	57
3.5.2	Kapitálové výdaje.....	60
3.5.3	Výdaje podle rozpočtových paragrafů	62
3.6	Shrnutí analýzy a doporučení	66
	ZÁVĚR	70
	POUŽITÁ LITERATURA	72

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Rozpočtová soustava ČR.....	26
Obrázek 2: Příjmy státního rozpočtu	28
Obrázek 3: Výdaje státního rozpočtu.....	30
Obrázek 4: Vývoj počtu obyvatel	43
Obrázek 5: Vývoj nezaměstnanosti na území Královehradeckého kraje.....	45
Obrázek 6: Celkové příjmy a výdaje	48
Obrázek 7: Struktura příjmů	49
Obrázek 8: Vývoj daňových příjmů.....	50
Obrázek 9: Vývoj daně z příjmů právnických a fyzických osob	52
Obrázek 10: Vývoj poměrů běžných a kapitálových výdajů.....	57
Obrázek 11: Vývoj běžných výdajů.....	58
Obrázek 12: Vývoj složek běžných výdajů	59
Obrázek 13: Vývoj kapitálových výdajů	61
Obrázek 14: Vývoj jednotlivých kategorií kapitálových výdajů	62
Obrázek 15: Vývoj složek výdajů obce podle rozpočtové skladby	64

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
Sb.	Sbírka zákonů
ZUŠ	Základní umělecká škola

ÚVOD

Finanční analýza je v ekonomice známým pojmem, ale ve veřejném sektoru není využíván tak často jako v sektoru soukromém. Jejím hlavním cílem je posoudit finanční situaci a stabilitu subjektu, ať už jde o podniky, obchodní partnery, zahraniční instituce nebo státní správu. Zatímco soukromé společnosti usilují primárně o zisk, klíčovým posláním obcí je zajišťovat udržitelný rozvoj svého území a poskytovat služby pro své obyvatele.

Hospodaření veřejných institucí hraje klíčovou roli v rozvoji společnosti. Obce jako základní jednotky územní samosprávy mají významnou odpovědnost za zajišťování veřejných služeb, rozvoj infrastruktury a správu finančních prostředků. Efektivní hospodaření s rozpočtem, který je součástí širší soustavy veřejných rozpočtů, je zásadní pro dlouhodobou stabilitu a udržitelný rozvoj obcí. Police nad Metují jakožto menší město s omezenými rozpočtovými zdroji se musí jako samospráva zaměřovat na vyvážené rozpočtové plánování, které zahrnuje jak pokrytí běžných provozních výdajů, tak financování investičních projektů směřujících k rozvoji infrastruktury a zlepšení kvality života obyvatel.

V návaznosti na výše uvedené je cílem práce posoudit strukturu veřejných rozpočtů v obci Police nad Metují. Práce má ambici posoudit, jak obec nakládá s veřejnými finančními prostředky, a na základě provedené analýzy navrhnout doporučení, která by mohla přispět k efektivnějšímu hospodaření obce.

Pro dosažení stanoveného cíle se bakalářská práce soustředí na zodpovězení výzkumné otázky:

Jaké jsou hlavní oblasti výdajů obce Police nad Metují a jak se měnily v čase?

Bakalářská práce je strukturována do tří hlavních kapitol. Teoretická část práce se zaměřuje na vymezení problematiky veřejných financí a veřejných rozpočtů, přičemž vychází z odborné literatury a platné legislativy. Kapitola „Veřejné rozpočty“ nejprve představí základní charakteristiku veřejných rozpočtů a následně se zaměří na jejich detailní členění. Nejprve bude analyzován státní rozpočet, se zaměřením na příjmy a výdaje tohoto rozpočtu. Dále bude kapitola pokračovat rozpočty územní samosprávy, které budou rozděleny na rozpočty obcí a krajů. Následně se kapitola zaměří na další veřejné instituce a jejich rozpočty, mezi které patří rozpočty dobrovolných svazků obcí, příspěvkových organizací a organizačních složek. Poslední část bude věnována mimorozpočtovým fondům, které budou rovněž představeny.

Na teoretickou část navazuje část analytická. Kapitola se nejprve zaměří na charakteristiku obce, její orgány, vývoj počtu obyvatel a míru nezaměstnanosti, přičemž míra nezaměstnanosti bude porovnána s městy Náchod, Broumov a Královéhradeckým krajem. Další částí bude metodika analýzy, která poslouží jako úvod k samotné analytické části práce. V metodice analýzy je uvedeno, odkud byla získána data, která byla následně využita v praktické části práce. V další části bude podrobně rozebrán rozpočet obce za období 2010–2023. Na základě získaných údajů bude provedena analýza finančního hospodaření obce. Pozornost je zaměřena na vývoj a strukturu rozpočtových příjmů a výdajů, přičemž jsou zohledněny hlavní faktory ovlivňující hospodaření obce. Na vyhodnocení výsledků navazují závěry a doporučení pro budoucí hospodaření obce.

1 VEŘEJNÉ FINANCE

Finance se zabývají způsobem, jakým jednotlivci, instituce, vlády a podniky získávají, spravují a vynakládají finanční prostředky a další aktiva (Melicher, Norton, Town, 2007, s. 3).

Pod pojmem veřejné finance se rozumí nejen praktické aspekty veřejné správy, ale také vědeckou disciplínu. Veřejné finance spadají do oblasti finančních věd, neboť vycházejí z principů finanční teorie. Kromě toho se opírají i o další ekonomické obory, jako je teorie veřejné ekonomie. Obecně se věnují problematice financí ve veřejném sektoru.

1.1 Existence veřejného sektoru

Dle Lajtkepové (2021, s. 9) je veřejný sektor *souhrn vztahů a činností mezi různými subjekty, z nichž vždy jedním je stát (nebo město, obec či region, např. kraj).*

Hejduková (2015, s. 9) uvádí, že *veřejný sektor je část národního hospodářství, která zahrnuje aktivity, jež jsou vyvolány nedostatky tržního systému.*

Veřejný sektor hraje v národním hospodářství každého státu klíčovou roli. Jeho existence je často výsledkem selhání trhu. Veřejný a soukromý sektor tvoří charakteristickou symbiózu, která přispívá k vzájemně prospěšnému soužití v rámci smíšené ekonomiky. Oba sektory, přičemž veřejný sektor je orientován neziskovým směrem a soukromý sektor, který se zaměřuje na zisk, se vzájemně ovlivňují a doplňují. Když jeden sektor selže, druhý ho obvykle zastoupí. Pokud dojde k selhání v soukromém sektoru, tak ve veřejném sektoru dojde k rozvoji (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 29).

Veřejný sektor je reprezentován státem, který kromě svých zákonodárných a správních funkcí začal ve 30. letech minulého století přebírat také ekonomickou roli. Tato ekonomická funkce zahrnuje oblasti jako zdravotnictví, školství, sociální péči, sociální zabezpečení a obranu. Stát se tak stává aktivním subjektem v ekonomice (Hejduková, 2015, s. 9).

Veřejný sektor je součástí národního hospodářství, která zahrnuje jak odvětví nemateriálních služeb, tak odvětví materiálních služeb. Tento sektor se dělí do různých oblastí nebo resortů, jako jsou školství, zdravotnictví, kultura a památková péče, obrana a armáda, policie, justice, věda a výzkum, a další oblasti, které zajišťují plnění veřejných funkcí.

Veřejnému sektoru se v odborné literatuře přisuzují tři základní funkce: ekonomická, sociální a politická, a také se vymezuje etická funkce. Ekonomickou funkcí veřejného sektoru je poskytování potřebných veřejných statků pro obyvatelstvo na neziskovém principu, což

znamená financování jejich výroby prostřednictvím přerozdělovacích procesů. Sociální funkcí veřejného sektoru se rozumí zajištění prospěchu poskytovaných služeb, zejména pro sociálně znevýhodněné skupiny obyvatel, například v rámci sociální péče a služeb. Sociální transfery přispívají ke zmírnění sociálních nejistot a podporují individuální poptávku sociálně slabších občanů. Tím přispívají ke zvyšování životní úrovně obyvatel a celkové stabilitě společnosti. Politická funkce veřejného sektoru spočívá v jeho využití v politických procesech, zejména při tvorbě a realizaci politik na základě veřejných voleb a při formulování priorit ve státní správě. Etická funkce zahrnuje dodržování zásad etiky a morálních norem při jednání s občany, kteří využívají služby veřejného sektoru (Peková, Jetmar, Toth, 2019, s. 51-53).

1.2 Vymezení veřejných financí

Veřejné finance, podobně jako každá jiná disciplína, která se snaží být nejen pedagogická, ale i vědecká, musí splňovat určité atributy vědy. To zahrnuje mít vlastní oblast zkoumání, specifické funkce, definované pojmy a metodologii pro výstavbu teoretického systému.

Předmětem zkoumání teorie veřejných financí je mechanismus jejich fungování. Veřejné finance představují podsystém finančních věd, který se zaměřuje na analýzu způsobů, jakými jsou získávány veřejné prostředky, jak jsou alokovány a redistribuovány, a jaké finanční toky probíhají v rámci systému veřejných rozpočtů. Výstupem této analýzy je hodnocení rozpočtové bilance, posouzení veřejného dluhu a zkoumání dopadů finančního hospodaření státu na ekonomiku.

Veřejné finance vycházejí z historického poznatku, že tržní systém (v podstatě soukromé finance) nedokáže ve všech případech zajistit efektivní alokaci zdrojů v moderních ekonomikách. Trh selhává zejména v třech základních oblastech: v oblasti efektivnosti (např. vznik monopolů a kartelových dohod), v oblasti stability (např. nezaměstnanost a vysoká míra inflace) a v oblasti spravedlnosti a hodnot (např. vznik chudoby).

Veřejné finance vycházejí z existence veřejných statků. Tyto statky jsou definovány jako takové, jejichž spotřeba nezmenšuje možnost spotřeby pro ostatní, a zároveň nelze nikoho ze spotřeby vyloučit. Cílem veřejných financí je vytváření veřejných finančních fondů, především prostřednictvím daňových výnosů, a jejich přerozdělování tak, aby byly zajištěny veřejné statky. Klíčové je, aby toto přerozdělování bylo co nejefektivnější a aby pomáhalo zmírnit sociální nerovnosti.

V oblasti veřejných financí se efektivnost nehodnotí na základě dosaženého zisku, jako je tomu v soukromém sektoru. Zde se spíše posuzuje přínos, tedy zvýšení užítku, který daný

veřejný statek přináší, přičemž náklady by měly odpovídat jeho hodnotě pro společnost. Například náklady na výstavbu dálnice jsou výrazně vyšší než na instalaci laviček a osvětlení v parku, avšak přínosy obou projektů jsou zcela odlišné. Ani v jednom případě však investice nepřináší přímý finanční zisk (Černohorský, 2020, s. 422).

Veřejné finance jsou definovány mnoha různými způsoby, a proto je důležité nejprve představit několik základních definic, které pomohou vyjasnit, co vše tento pojem zahrnuje.

Pro pochopení podstaty veřejných financí, je třeba si uvědomit, že tento pojem označuje reálný systém, který se odráží v každodenním životě a má vliv na každého občana, každou instituci i firmu. Když se řekne veřejné finance, většina lidí si automaticky vybaví pojmy jako daně, výdaje, deficit nebo veřejný dluh. Vzhledem k aktuálním událostem, nejen v České republice, ale i ve světě, se bohužel často vybaví také negativní asociace, jako je korupce při zadávání veřejných zakázek nebo při využívání prostředků z evropských fondů (Hamerníková, 2017, s. 15).

Termín „veřejné finance“ se dle Hamerníkové a Maaytové (2010, s. 11) používá k označení specifických finančních vztahů a operací, které probíhají v rámci ekonomického systému mezi orgány a institucemi veřejné správy na jedné straně a ostatními subjekty, jako jsou občané, domácnosti, firmy a neziskové organizace, na straně druhé. Dále uvádějí, že obsahem specifických finančních vztahů a operací je zajištění veřejných statků (tj. jejich výroba a poskytování), financování různých transferů (zejména sociální povahy) a podpora ekonomických subjektů k určitým činům (například k ekologickému chování) prostřednictvím dotací, daní či pokut.

Černohorský (2020, s. 422) uvádí, že veřejné finance se odlišují v tom, jakým způsobem se zachází s peněžními fondy. Jsou především založeny na přerozdělování fondů, které vznikají v rámci soukromých peněžních fondů např. podniků, pojišťoven, bank a v neposlední řadě také zaměstnanců včetně jejich mezd, které také prochází procesem přerozdělování.

Podle Lajtkepové (2021, s. 11) se obvykle definují jako peněžní vztahy týkající se tvorby, rozdělování a využití peněžních fondů institucí ve veřejném sektoru. Na jedné straně těchto vztahů se nachází stát, případně město, obec nebo kraj (region), zatímco na druhé straně může být občan, podnik nebo opět stát (město, obec, kraj).

Hejduková (2015, s. 3) ve své knize vysvětluje, že mezi jejich klíčové náležitosti patří rozhodování na základě veřejné volby, veřejný zájem, podstatné role veřejného sektoru, uspokojování potřeb veřejnosti, principy nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovolnosti.

Ekonom Jonathan Gruber (2005) vyvinul rámec pro analýzu oblasti veřejných financí. Podle Grubera lze veřejné finance zvažovat v kontextu čtyř klíčových otázek:

- Kdy by měla vláda zasahovat do ekonomiky? Existují dvě hlavní motivace pro vládní zásahy: selhání trhu a potřeba přerozdělování příjmů a bohatství.
- Jak by měla vláda zasahovat? Jakmile se rozhodne o intervenci, musí vybrat konkrétní nástroj nebo politiku k realizaci zásahu, což může zahrnovat veřejné zásobování, zdanění nebo poskytování dotací.
- Jaký dopad mají tyto zásahy na ekonomické výsledky? Tato otázka se zaměřuje na empirické hodnocení jak přímých, tak nepřímých účinků konkrétních vládních zásahů.
- Proč se vlády rozhodují zasahovat takovým způsobem? Tato problematika je klíčovým tématem v oblasti politické ekonomie, která se zabývá teoriemi o tom, jak vlády formulují a implementují veřejnou politiku

1.3 Principy veřejných financí

Ekonomický systém funguje na základě vzájemných interakcí mezi jednotlivci a firmami, a to jak ve dvoustranných, tak vícestranných vztazích. Většina těchto vztahů zahrnuje pohyb peněz. Peněžní vztahy mezi ekonomickými subjekty, které se označují jako finance, mají v tržním prostředí dva významné rysy – živelnost a dobrovolnost.

Živelnost naznačuje, že tyto transakce, které zahrnují pohyb peněz, nejsou řízeny nebo organizovány žádným centrálním orgánem. Vznikají v důsledku výrobních, obchodních a spotřebních činností konkrétních subjektů a jsou výsledkem mnoha nezávislých rozhodnutí jednotlivců.

Dobrovolnost v tržním vztahu mezi dvěma nebo více subjekty, která se projevuje pohybem peněz, vychází z přesvědčení obou stran, že daný kontrakt je pro ně výhodný v okamžiku jeho uzavření (ačkoli to nemusí nutně odrážet skutečnost).

Živelnost a dobrovolnost se týkají jak podnikových, tak domácích financí; naopak se nevztahují na finance veřejné, což zahrnuje peněžní vztahy, jichž se účastní stát. Tyto vztahy nejsou živelné, protože podléhají vládnímu finančnímu plánu, který po schválení parlamentem nabývá

dokonce podobu zákona. Pro tyto specifické peněžní vztahy platí jiné principy – nenávratnost, neekvivalence a nedobrovolnost (Dvořák, 2008, s. 5).

Většina peněžních operací v ekonomice se zakládá na **principu návratnosti** (např. úvěry) nebo alespoň na podmíněné návratnosti (např. pojištění). Ve veřejných financích tomu však tak není. Když jednotlivec zaplatí daň, nevzniká mu nárok na její proplacení či vrácení. Z globálního hlediska princip návratnosti samozřejmě existuje, což se odráží ve vztahu mezi veřejnými příjmy a výdaji, avšak v jednotlivých případech se silně projevuje nenávratnost (Lajtkepová, 2021). To znamená, že plátcí konkrétní peněžní částky (daně) nevzniká žádný právní nárok na její vrácení ani na žádnou protislužbu. Stát nemá žádnou právně podloženou povinnost vrátit poplatníkovi jakoukoli částku získanou na daních.

Je pravda, že stát si částku vybranou na daních neoponechá, ale použije ji na pokrytí veřejných výdajů, z nichž většina občanů těží. Jak ukazují trvalé rozpočtové deficity, stát dokonce vynakládá více, než kolik vybere. Podstatné však je, že neexistuje žádný individuální nárok na čerpání prostředků získaných zdaněním, který by byl odvozen z míry zdanění jednotlivce. Tato skutečnost odráží druhý základní princip určující zvláštní povahu veřejných financí, a to **princip neekvivalence**.

Každý člověk se (ať již vědomě, či nevědomě) podílí na výhodách spojených se státním rozpočtem, tedy na čerpání jeho výdajů. Zároveň se však také podílí na nepřijemnostech, jako je placení daní. Složitost problematiky veřejných financí vychází z toho, že tyto podíly nejsou ekvivalentní. Princip neekvivalence vyjadřuje skutečnost, že pokud někdo zaplatí na daních dvakrát více než jeho soused, nijak ho to neopravňuje k čerpání dvakrát tolik služeb financovaných z veřejných výdajů. To, kolik jednotlivci prostřednictvím státního rozpočtu (přímo či nepřímo) získají, nezávisí na tom, kolik v rámci tohoto přerozdělování přímo či nepřímo ztratili (Dvořák, 2008, s. 5-6).

Při vzniku konkrétního vztahu v rámci veřejných financí není obvykle zřejmý účel platby. Dokonce ani nelze očekávat obdržení částky zpět ve formě veřejných výdajů stejnou částku, která byla zaplacená. Tento konkrétní vztah je tedy neekvivalentní (Lajtkepová, 2021, s. 6).

Nedobrovolnost je dalším principem a je podložena silným legislativním základem veřejných financí. Pokud nelze při vzniku finančního vztahu (např. při placení daně) specifikovat účel použití, je nezbytné, aby povinnost platby byla stanovena zákonem, včetně represivních opatření proti vyhýbání se platbám (Lajtkepová, 2021, s. 12).

Už v minulosti bylo zdůrazněno, že nenávratnost spojená s nedobrovolností je charakteristická i pro loupež. I tato situace představuje nedobrovolný (a většinou nenávratný) transfer peněžních prostředků. Klíčový rozdíl mezi loupeží a daní spočívá v tom, že stát v demokratických společnostech má pro takové jednání mandát od svých občanů. Nejvyšším orgánem, jenž schvaluje státní rozpočet, je parlament, jehož členové jsou voleni občany. Schválení rozpočtu parlamentem by mělo zaručit, že veřejné výdaje jsou prospěšné pro společnost a že daně, které jsou na jejich financování vynuceny, jsou spravedlivé (Dvořák, 2008, s. 7).

1.4 Funkce veřejných financí

Veřejné finance představují jeden z nejvýznamnějších nástrojů pro realizaci veřejné politiky. Plní fiskální funkce, které jsou vždy spojeny s určitými aspekty tržních selhání (Lajtkepová, 2021, s. 12). Každá z těchto funkcí představuje odlišný důvod pro existenci systému veřejných financí a různé argumenty pro potřebu veřejných výdajů. Funkce veřejných financí se člení na alokační, redistribuční, alokační. Funkce veřejných financí jsou navzájem propojené a nelze je oddělovat, protože společně umožňují státu plnit jeho úkoly (Hejduková, 2015, s. 8).

Alokační funkce by měla prostřednictvím systému veřejných financí zvýšit efektivitu přidělování zdrojů na trhu. Nutnost její existence vychází z toho, že tržní mechanismus v případech, kdy je cena na trhu nějakým způsobem deformována, nezaručuje efektivní využití zdrojů. Existuje mnoho důvodů pro deformaci tržních cen a tím i neefektivní alokaci zdrojů. Normativní teorie se nejvíce zabývá problémy veřejných statků, externalit, nedokonalé konkurence a asymetrie informací.

V této roli se stát prostřednictvím systému veřejných financí snaží v daných situacích zlepšit efektivitu využití společenských zdrojů. Může toho dosáhnout jak na výdajové straně (například přímým poskytováním nebo dotacemi na produkci veřejných statků či aktivit s pozitivními externalitami), tak na straně příjmové (například pomocí vhodné daňové politiky v případech negativních externalit).

Redistribuční funkce vychází z potřeby omezit nerovnoměrné rozložení příjmů a bohatství ve společnosti. Stát si tímto způsobem přisvojuje právo upravit „nespravedlivé“ tržní rozdělení prvotních příjmů prostřednictvím redistribuce. Tato funkce může být realizována jak na straně výdajů (např. transferovými platbami), tak na straně příjmů (např. progresivním daňovým systémem).

Je zřejmé, že debata o otázkách sociální a ekonomické nerovnosti a o stanovení únosných hranic přerozdělování je velmi složitá, a to zejména proto, že vychází z normativních konceptů.

Skutečností však zůstává, že větší či menší míra přerozdělování, uskutečňovaná skrze systém veřejných financí, existuje ve všech zemích světa.

Z toho logicky vyplývá, že v každé zemi a v každém rozpočtovém roce existuje skupina lidí, kteří z přerozdělování získávají výhody, a jiná skupina, která kvůli němu přichází o prostředky. Tyto dvě skupiny existují vždy, liší se pouze v počtu a složení. Jejich velikost a struktura se mění podle výsledků každoročního rozpočtového vyjednávání. Proces schvalování státního rozpočtu je složitý a konfliktní, protože občané, kteří jsou přerozdělováním znevýhodněni, se prostřednictvím politických stran snaží situaci změnit, zatímco občané, kteří z něj profitují, usilují o udržení své výhodné pozice.

Stabilizační funkce má za cíl pomocí systému veřejných financí zmírnit výkyvy v ekonomické aktivitě, které způsobuje hospodářský cyklus. Aktivní využívání veřejných financí v rámci fiskální politiky se zde stává součástí celkové hospodářské strategie státu. V období recese vláda usiluje o oživení ekonomiky prostřednictvím fiskální expanze, zatímco při hrozbě jejího přehřátí se snaží ekonomiku zchladit pomocí fiskální restrikce (Dvořák, 2008, s. 8).

1.5 Problémy veřejných financí

Na „zdraví“ veřejných financí lze nahlížet z několika perspektiv. Prvním kritériem je fiskální udržitelnost, která zajišťuje, že nedochází k strukturálním deficitům ani k nadměrnému zadlužení. Druhou rovinou je efektivní alokace veřejných prostředků, jež vládě poskytuje prostor pro realizaci strukturálních politik a nezbytných investic. Třetím aspektem je přehlednost veřejných financí, která umožňuje posuzovat efektivitu výdajových politik a daňových opatření s ohledem na jejich cíle, což usnadňuje prioritizaci a zajištění co nejvyšší „hodnoty za peníze“ (Bělohradský, 2022, s. 5-6).

1.5.1 Rozpočtový deficit

První z problémů u veřejných financí je rozpočtový deficit. Představuje jeden z nejvýznamnějších ukazatelů finanční stability státu.

Rozpočtové saldo lze obecně popsat jako rozdíl mezi příjmy a výdaji v rámci jednoho fiskálního roku, přičemž evidence probíhá na hotovostní bázi. Pokud v určitém období objem veřejných výdajů převyší příjmy, vzniká deficit. Je důležité rozlišovat deficit plánovaný na začátku roku, vzniklý během roku a stav po jeho ukončení. Klíčové je saldo na konci rozpočtového roku, které ukazuje skutečný výsledek státního hospodaření (Dvořák, 2008, s. 51).

Ani hodnocení přebytku veřejného rozpočtu kladně není vždy snadné, protože může být způsoben také nepromyšleným šetřením ve výdajích veřejného sektoru (například omezením důležitých investic). Stejně tak nelze jednoznačně negativně vnímat rozpočtový deficit. Rozpočtové saldo, ať už jde o přebytek nebo schodek, tedy vyjadřuje krátkodobou nerovnováhu v rozpočtu.

V mnoha zemích státní rozpočet nepřímo přispěl ke splacení dluhů místních samospráv. Přestože klíčovou roli hraje saldo státního rozpočtu, nelze přehlížet ani rozpočtové saldo nižších úrovní vlády a místních samospráv. Pokud se v rámci rozpočtové struktury oddělují parafiskální fondy, je nezbytné zohlednit také hospodaření těchto mimorozpočtových prostředků. Proto je důležité analyzovat příčiny deficitů napříč celou rozpočtovou soustavou. V demokratických státech s tržní ekonomikou už rozpočtový deficit není výjimkou, ale běžnou záležitostí. V sedmdesátých letech 20. století začala éra, kdy mnoho států nedokázalo udržet rozpočet vyrovnaný podle ekonomických cyklů a deficit státního rozpočtu se stal dlouhodobým jevem (Peková, 2008, s. 454-455).

Při vzniku rozpočtových deficitů je třeba rozlišovat mezi dvěma typy. Cyklický deficit vzniká automaticky v důsledku hospodářského cyklu – během recesí dochází k poklesu vládních příjmů a tím k nárůstu cyklického deficitu. Strukturální neboli cyklicky očištěný deficit je část deficitu, která zůstává po vyloučení vlivu hospodářského cyklu. Tento deficit je vypočítáván na základě současných úrovní vládních výdajů a daňových sazeb s předpokladem, že ekonomika funguje na úrovni potenciálního produktu, nikoli skutečného reálného produktu.

Vláda má dvě možnosti, jak financovat rozpočtový deficit. První možností je půjčka, stejně jako to činí jiné ekonomické subjekty. Vláda si půjčuje prostřednictvím emise cenných papírů. Druhá možnost, na rozdíl od ostatních subjektů, spočívá ve financování deficitu tvorbou nových peněz. Tento postup vyžaduje spolupráci s centrální bankou. Vláda požádá centrální banku, aby odkoupila její cenné papíry. Centrální banka platí vládě nově vytvořenými penězi, které jsou následně využity na financování deficitu. Tento způsob financování se nazývá monetizace dluhu.

Ve většině rozvinutých zemí se rozpočtové deficity kryjí především prostřednictvím půjček, nikoli tvorbou nových peněz. Stojí za zmínku, že Maastrichtská smlouva důsledně zakazuje Evropské centrální bance, aby financovala vládní deficity jednotlivých členských států (Hamerníková, Maaytová, 2010, s. 240, 243-244).

1.5.2 Nedostatečná transparentnost

Nedostatečná transparentnost veřejných financí je často spojována s problémy, jako je korupce a neefektivní využívání veřejných prostředků. V České republice je tento problém zvláště patrný v oblasti veřejných zakázek, kde nízká transparentnost může vést k nedostatečné konkurenci a vyšším nákladům.

Z pohledu efektivního využívání veřejných prostředků je ve veřejném zájmu najít způsob, jak přidělovat zdroje, aby se zabránilo nebo alespoň výrazně omezilo netransparentní nakládání s nimi. Nedostatek transparentnosti totiž může přispívat ke korupčnímu jednání a způsobovat dodatečné náklady, které zatěžují veřejný sektor kvůli „neúplným smlouvám“. Proto je důležité usilovat o vytvoření systému veřejného zadávání, který bude transparentní a účinně předcházet korupci.

Zavedením transparentního a „korupci odolného“ systému veřejného zadávání lze dosáhnout výrazných úspor veřejných financí. Je zřejmé, že je nutné hledat efektivní způsoby, jak realizovat systémové změny, které by pomohly snížit ztráty způsobené netransparentním a korupčním jednáním v zadávacích řízeních. K posílení transparentnosti a odolnosti veřejného zadávání vůči korupci se jako vhodné řešení nabízí zavedení poptávkového modelu veřejného zadávání a upřednostnění otevřených a transparentních forem zadávacích procesů. Tyto změny by měly být úzce propojeny s elektronizací veřejné správy (e-governance), což umožní dosáhnout vyšší úrovně transparentnosti a účinnější kontroly veřejných politik (Ochrana, Mayytová, 2012, s. 733–734, 742–743).

I vysoké mandatorní výdaje představují jeden z problémů, neboť omezují flexibilitu rozpočtu a možnost státu reagovat na aktuální ekonomické potřeby.

1.5.3 Vysoké mandatorní výdaje

Vysoké mandatorní výdaje představují pro veřejné finance problém. Výdajová strana rozpočtu ukazuje, kolik prostředků stát potřebuje na konkrétní oblasti. K zajištění financování základních služeb, jako jsou zdravotnictví, školství nebo důchody, stát uvolňuje nezbytné finance. Rozpočtové výdaje lze rozdělit na mandatorní, quasi-mandatorní a nemandatorní.

- Mandatorní výdaje jsou výdaje, které stát musí podle zákona povinně hradit. Mezi tyto výdaje patří výplaty důchodů, různé sociální dávky, náklady na obsluhu státního dluhu a odvody do rozpočtu Evropské unie. Tyto výdaje tvoří významnou část rozpočtu, obvykle se pohybují mezi 50 a 60 % celkových výdajů státního rozpočtu, což představuje značnou zátěž pro veřejné finance.

- Quasi-mandatorní výdaje nejsou přímo určené zákonem, přesto jsou pro fungování státu nezbytné. Tyto výdaje zajišťují běžný chod veřejných institucí a zahrnují například platy státních zaměstnanců a výdaje na obranu. V rámci celkových výdajů státního rozpočtu tvoří přibližně 20 %.
- Nemandatorní výdaje nejsou zákonem povinné, což znamená, že stát má větší flexibilitu v jejich alokaci. Tyto výdaje umožňují státu reagovat na aktuální hospodářský vývoj a podporovat rozvoj společnosti a ekonomiky. Příkladem nemandatorních výdajů jsou investice do dopravní infrastruktury, které přispívají k dlouhodobému růstu a zlepšení kvality života obyvatel.

Pokud je podíl mandatorních a quasi-mandatorních výdajů ve státním rozpočtu příliš vysoký, omezuje to možnosti státu investovat do jiných oblastí. (Ministerstvo financí ČR, 2024a, s. 2).

1.5.4 Veřejná volba

Veřejná volba je také jedním z klíčových problémů ve veřejných financích. Pojem „veřejné finance“ má dvě základní roviny. První označuje teoretickou oblast, která zkoumá, jak se rozhoduje o veřejných záležitostech. Druhá rovina se týká praktického uplatňování principů veřejné volby v rámci veřejného sektoru.

Rozhodování ve veřejné volbě je založeno na principu **veřejného zájmu**. V procesu veřejné volby probíhá vyjednávání mezi různými subjekty (aktéry), jako jsou politici, občané, zájmové skupiny a byrokracie. Teorie veřejné volby vychází z předpokladu ekonomické racionality, což znamená, že každý aktér usiluje o maximalizaci svého prospěchu s ohledem na náklady. Tímto přístupem se vysvětluje, jak jednotlivé skupiny ovlivňují rozhodování ve veřejném sektoru.

Politici zastupují stranu nabídky, zatímco voliči představují poptávku po veřejných statcích a službách. Z tohoto vztahu lze odvodit chování aktérů: politici se na politické scéně snaží jednat tak, aby co nejlépe uspokojili své potenciální voliče. V reakci na poptávku voličů po veřejných statcích a službách proto sestavují tzv. „nabídkový koš“, který se snaží co nejvíce přizpůsobit preferencím voličů. Hlavním vyjádřením tohoto nabídkového koše jsou volební programy jednotlivých politických stran.

Dalším významným aktérem veřejné volby je **byrokracie**. I ta se chová racionálně, tedy s cílem maximalizovat svůj užitek. Projevuje se to například snahou maximalizovat rozpočet veřejné organizace, čímž byrokracie usiluje o co nejvyšší uspokojení svých zájmů. Často se proto snaží vyčerpat veškeré dostupné zdroje do konce rozpočtového období, a to i bez ohledu na efektivitu

či účelnost vynaložených prostředků. Tento přístup často vede k neefektivnímu využívání veřejných zdrojů.

Veřejná volba je ovlivňována také zájmovými skupinami, někdy označovanými jako „nátlakové“ skupiny. Někteří autoři, především v USA, je nazývají „lobby,“ pokud jde o aktivity osob či organizací působících mimo zákonodárny orgán. Tyto skupiny vyvíjejí tlak na zákonodárce a legislativní proces. I když zájmové skupiny přímo nevykonávají moc, snaží se prostřednictvím svého vlivu ovlivnit ostatní účastníky „politického trhu“ a dosáhnout tak vlastních cílů. Jejich cílem je především ovlivnit vládní politiku tak, aby maximalizovaly svůj vlastní užitek či prospěch (Hamerníková, Maaytová, 2010, s. 31,33).

2. VEŘEJNÉ ROZPOČTY V ČESKÉ REPUBLICE

Veřejné finance lze charakterizovat jako finanční vztahy spojené s tvorbou, rozdělováním a využíváním finančních fondů, které jsou propojeny s fungováním veřejných institucí. V praxi se tyto finanční fondy nejčastěji označují jako rozpočty (Lajtkepová, 2013, s. 17). Rozpočet je vymezen v § 4 odst. 1 zákona č. 250/2000 Sb., takto: *Rozpočet územního samosprávného celku a svazku obcí je finančním plánem, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku a svazku obcí.*

Dle Lajtkepové (2021, s. 13) je veřejný rozpočet obecné označení rozpočtu (fondu) bez ohledu na to, která z veřejných institucí ho sestavuje a užívá. Pro každou z těchto institucí představuje veřejný rozpočet nástroj k zajištění stanovených cílů a plnění úkolů.

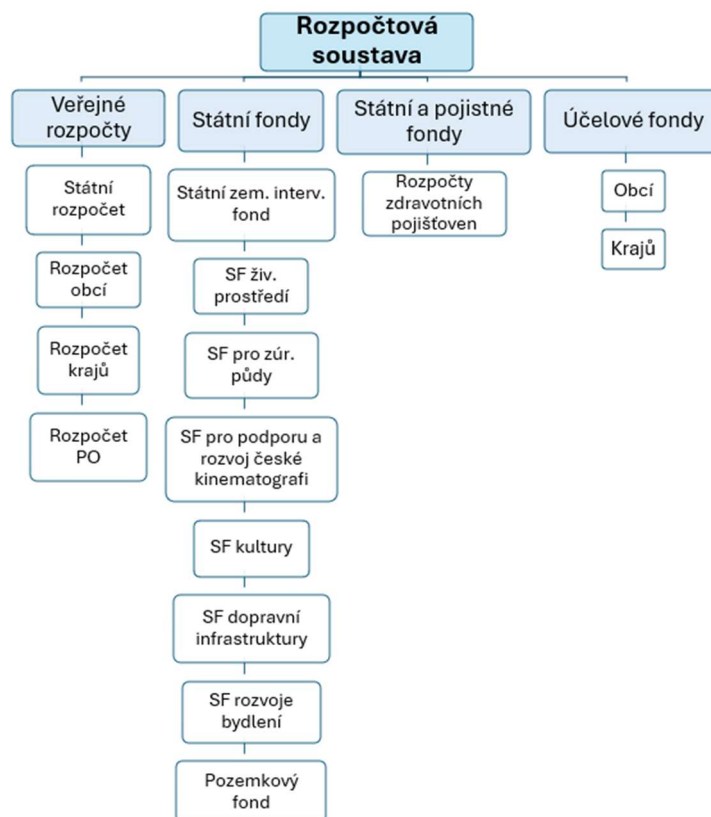
Z výše uvedeného vymezení pojmu veřejný rozpočet vyplývá, že v rámci národního hospodářství existuje komplexní soustava rozpočtů, která je rozsáhlá, provázaná a zahrnuje mnoho vzájemných vztahů a vazeb (Lajtkepová, 2013, s. 17).

Dle Národní rozpočtové rady (2024) soustava veřejných rozpočtů zahrnuje nejen státní rozpočet, ale také rozpočty územních samospráv, jako jsou kraje a obce, dále rozpočty zdravotních pojišťoven, veřejných vysokých škol, mimorozpočtových fondů, příspěvkových organizací a dalších veřejných institucí, které nepůsobí na konkurenčním trhu. Prostřednictvím těchto rozpočtů tyto instituce realizují veřejné politiky v oblastech, jako je obrana, školství, sociální služby a další.

Lajtkepová (2013, s. 17) uvádí, že mimorozpočtové fondy spolu s veřejnými rozpočty vytvářejí rozpočtovou soustavu. Tento pojem zahrnuje nejen soustavu peněžních fondů, mezi nimiž dominují veřejné rozpočty, ale také soustavu rozpočtových vztahů a soustavu institucí a orgánů, které se podílejí na tvorbě, přerozdělování a využívání jak veřejných rozpočtů, tak i mimorozpočtových fondů.

Strukturu rozpočtové soustavy v České republice tvoří veškeré veřejné rozpočty, které jsou v rámci státu realizovány nebo na nichž se Česká republika podílí. Tyto rozpočty lze rozdělit do tří úrovní. První představuje nadnárodní úroveň, kam spadá rozpočet Evropské unie. Druhou úrovní je státní úroveň, zahrnující státní rozpočet a rozpočty státních fondů. Třetí, územní

úroveň, zahrnuje rozpočty krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí (Řezníčková, 2019, s. 58). Struktura rozpočtové soustavy je znázorněna na obrázku 1.

Obrázek 1: Rozpočtová soustava ČR

Zdroj: vlastní zpracování dle Černohorský a Teplý (2011)

Každý veřejný rozpočet slouží primárně jako bilance, která porovnává a vyvažuje příjmy a výdaje. Z účetního hlediska by měl být vždy vyrovnaný, avšak v praxi nastávají tři možné situace. Pokud příjmy odpovídají výdajům, jedná se o ideální stav, kterého však není vždy snadné dosáhnout, zejména kvůli nepřesnostem při odhadech a plánování příjmové a výdajové stránky. Když příjmy převyšují výdaje, označuje se rozpočet jako přebytkový. Tato situace obvykle nepředstavuje významné problémy, ačkoli je nutné přebytek správně vypořádat, například převodem do rezervního fondu. Naopak, pokud výdaje převyšují příjmy, vzniká deficitní neboli schodkový rozpočet, který vyžaduje řešení ze strany dané instituce. Řešení deficitů bývá náročnější, zejména pokud dochází ke kumulaci schodků po více let.

2.1. Státní rozpočet

Státní rozpočet, jakožto ústřední rozpočet, představuje nejvýznamnější veřejný rozpočet, neboť soustřeďuje největší podíl příjmů rozpočtové soustavy. Zároveň se nejvíce podílí na nenávratném přerozdělování významné části hrubého domácího produktu prostřednictvím rozpočtové soustavy, především skrze daňové příjmy, přičemž míru zdanění lze vyjádřit tzv. daňovou kvótou. Slouží jako klíčový finanční i politický nástroj ústřední vlády při hospodaření státu a zajišťuje financování státních netržních činností. Významnou roli hraje rovněž v rámci redistribuce a stabilizační politiky státu. V zemích s federálním uspořádáním lze mezi ústřední rozpočty zařadit federální rozpočet a rozpočty jednotlivých států, republik či zemí.

Státní rozpočet plní alokační, redistribuční a stabilizační funkci, přičemž nejvýraznější zůstávají funkce redistribuční a stabilizační. Tento stav vyplývá ze skutečnosti, že klíčové nástroje redistribuce a stabilizace jsou využívány především na státní úrovni prostřednictvím státního rozpočtu. Tyto nástroje jsou zpravidla zakotveny v legislativě, a proto o jejich podobě rozhoduje primárně zákonodárny sbor. Při schvalování státního rozpočtu je tak určován nejen celkový objem a struktura sociálních transferů, ale i rozsah a složení dotací směřovaných ze státního rozpočtu územním samosprávám a dalším subjektům (Peková, 2008, s. 124).

Státní rozpočet lze charakterizovat několika způsoby (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 254):

- a) představuje centralizovaný peněžní fond,
- b) funguje jako nejdůležitější bilance státu, přičemž klíčovým ukazatelem je rozpočtové saldo, tedy míra pokrytí výdajů příjmy,
- c) slouží jako finanční plán, který by měl být závazný, neboť nabývá podoby rozpočtového zákona. Úspěšnost jeho plnění závisí na kvalitě informací a podkladů, které má ministerstvo financí k dispozici při jeho sestavování,
- d) představuje významný nástroj rozpočtové politiky, jejímž subjektem je ministerstvo financí, a také klíčový nástroj stabilizační fiskální politiky státu. Z tohoto hlediska má zásadní vliv na ekonomické řízení a regulaci.

2.1.1 Příjmy státního rozpočtu

Státní rozpočet čerpá své zdroje jak z nenávratných, tak z návratných finančních prostředků, mezi něž patří například úvěry a půjčky. Je však nezbytné zohlednit, že příjmy získané

prostřednictvím úvěrového financování se v následujících letech promítnou do výdajové části rozpočtu ve formě splátek a úrokových nákladů (Řezníčková, 2019, s. 73).

Mezi nejvýznamnější příjmové složky státního rozpočtu patří běžné příjmy, zejména daňové příjmy, přičemž klíčovou roli hrají výnosné sdílené daně. Výlučným příjmem státního rozpočtu jsou cla, která představují jednorázově placené veřejné dávky vybírané z hodnoty zboží při jeho překročení státní hranice. Tato cla, zahrnující dovozní i vývozní poplatky, mají charakter nepřímé selektivní spotřební daně, jež se obvykle vztahuje na určité druhy zboží. Po vstupu České republiky do Evropské unie jsou však výnosy z cel odváděny do rozpočtu EU (Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 255).

Struktura příjmů státního rozpočtu (viz obrázek 2) ilustruje, že během let 2012-2023 celkové příjmy státního rozpočtu narůstají – zejména daňové příjmy a příjmy z pojistného na sociální zabezpečení. Rok 2020 a 2021 zaznamenal pokles celkových příjmů státního rozpočtu z důvodu zasažené ekonomiky pandemií covid. Rok 2022 byl již ve znamení nárůstu celkových příjmů také kvůli vyšší inflaci, ale i růstu ekonomiky (Ministerstvo financí ČR, 2024b, s. 16).

Obrázek 2: Příjmy státního rozpočtu

Zdroj: vlastní zpracování dle Černožorský a Teplý (2011)

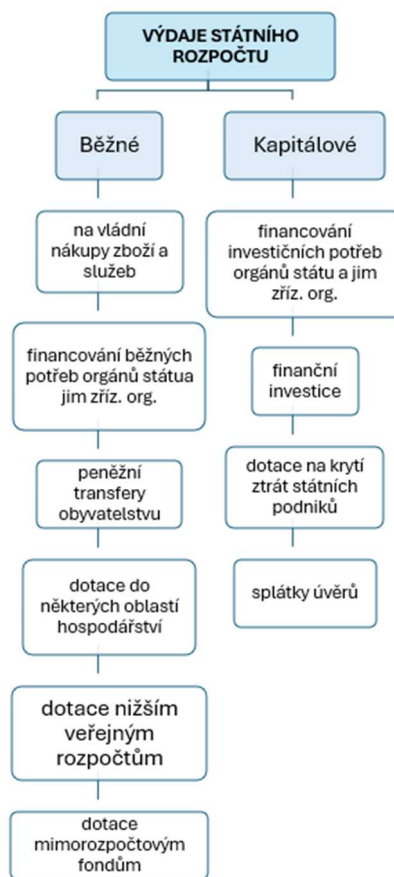
2.1.2 Výdaje státního rozpočtu

Výdaje státního rozpočtu vyplývají z nutnosti zajištění specifických činností státem, a to jak přímo, tak prostřednictvím dalších subjektů, kterým jsou poskytovány finanční prostředky

formou transferů. Na základě tohoto rozlišení lze výdaje státního rozpočtu rozdělit do dvou kategorií. První tvoří výdaje v rámci daného článku rozpočtové soustavy, které slouží k přímému zabezpečení úkolů státu. Patří sem například financování činností organizačních složek státu, příspěvky pro státní příspěvkové organizace, výdaje na sociální dávky či náklady na obsluhu státního dluhu. Druhou kategorií představují výdaje mimo daný článek rozpočtové soustavy, které zahrnují finanční prostředky poskytované jiným veřejným rozpočtům formou různých typů transferů, jako jsou dotace, návratné finanční výpomoci či podíly obcí a krajů na sdílených daních (Řezníčková, 2019, s. 75).

Prostřednictvím výdajů státního rozpočtu dochází v České republice k nenávratnému přerozdělení více než 40 % hrubého domácího produktu. Největší podíl na celkových výdajích tvoří běžné výdaje, zejména transfery. Kapitálové výdaje státního rozpočtu zůstávají velmi nízké a v posledních letech jsou často realizovány až ke konci roku, což v případě transferů komplikuje jejich efektivní využití příjemci a snižuje celkovou účinnost těchto výdajů (Jetmar, Peková, Pilný, Jetmar, 2008, s. 258).

Výdaje státního rozpočtu (viz obrázek 3), ať už alokační, redistribuční či stabilizační, lze rozdělit do několika kategorií. Převládající část tvoří **běžné výdaje**, které se každoročně opakují, i když v různém objemu, a vyznačují se určitou setrvačností. Ve většině vyspělých zemí dominují v rámci státního rozpočtu především mandatorní běžné výdaje. Dále mají charakter **kapitálových výdajů**, které jsou určeny na financování investic do veřejného sektoru (Peková, 2008, 129).

Obrázek 3: Výdaje státního rozpočtu

Zdroj: vlastní zpracování dle Černohorský a Teplý (2011)

2.2 Rozpočty územní samosprávy

V posledních letech získává územní samospráva v rámci veřejných financí a veřejného sektoru stále větší význam. Tento trend je považován za jeden z klíčových faktorů přispívajících k procesu demokratizace společnosti.

Územní samospráva si prošla mnoha fázemi. Od centralizace přes třístupňovou samosprávu (obce, města, okresy a kraje), následně přes národní výbory až k obnově současné územní samosprávy, která byla zahájena v roce 1990. Dnes je územní samospráva rozdělena na dva typy: obce a kraje (Hejduková, 2015, s. 39).

Základním nástrojem finančního hospodaření územního samosprávného celku je roční rozpočet, který se sestavuje na kalendářní rok a zpravidla je koncipován jako vyrovnaný. Doplňkovým nástrojem pro střednědobé finanční plánování je rozpočtový výhled, pokud je zpracován. Tento výhled slouží k plánování na období dvou až pěti let následujících po roce,

na který je sestaven roční rozpočet, a představuje východisko pro jeho tvorbu (Hejduková, 2015, s. 42).

Na úrovni územních samosprávných celků jsou v rámci soustavy veřejných rozpočtů sestavovány rozpočty obcí nebo krajů. Tyto rozpočty jsou označovány jako decentralizované peněžní fondy, do kterých se soustřeďují jak příjmy získané na základě přerozdělení v rozpočtové soustavě, tak příjmy generované vlastní činností obcí nebo krajů. Tyto prostředky jsou následně rozdělovány a používány na financování veřejných a smíšených statků prostřednictvím veřejného sektoru územní samosprávy nebo soukromého sektoru. Územní rozpočet je spravován obdobně jako ostatní veřejné rozpočty v rámci rozpočtové soustavy. Používá se nenávratný, neekvivalentní a nedobrovolný způsob financování, který je charakteristický pro všechny veřejné rozpočty (Provazníková, 2009, s. 53).

Rozpočet obcí i krajů je zpracováván, projednáván a schvalován v souladu s platnou rozpočtovou skladbou, aby obsahoval závazné ukazatele určující pravidla hospodaření. Těmito ukazateli se řídí výkonné orgány územního samosprávného celku, právnické osoby zřízené nebo založené v jeho působnosti a další subjekty, které jsou příjemci dotací či příspěvků z rozpočtu. Po schválení rozpočtu dochází k jeho podrobnému rozepsání podle rozpočtové skladby, přičemž jednotlivým subjektům jsou sděleny závazné ukazatele, jimiž se musí při hospodaření řídit.

Rozpočet obce nebo kraje je projednáván a schvalován volenými orgány, tedy obecním či krajským zastupitelstvem. Tyto orgány zároveň dohlížejí na jeho plnění a v případě odchylek od schváleného rozpočtu přijímají opatření k nápravě nedostatků v rozpočtovém hospodaření. Po skončení rozpočtového období jsou údaje o skutečném plnění rozpočtu za uplynulé období zpracovány do závěrečného účtu, který následně rovněž podléhá projednání a schválení zastupitelstvem. Návrh rozpočtu i závěrečný účet jsou veřejně dostupné, přičemž občané mají možnost se k nim vyjádřit, a to buď písemně, nebo ústně na zasedání zastupitelstva, kde jsou tyto dokumenty projednávány.

Rozpočet územních samosprávných celků je odrazem jejich ekonomické samostatnosti. Zahrnuje příjmy a výdaje spojené s výkonem samosprávných činností a případně i se zajištěním státní správy v rámci přenesené působnosti. Součástí rozpočtu jsou také finanční vztahy k veřejným financím, podnikatelským subjektům a státnímu rozpočtu (Hejduková, 2015, s. 42- -44).

2.2.1 Obce

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, § 1 definuje obec následovně: *Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.* Dále uvádí, že, *obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.*

Od 1. ledna 2003 jsou v ČR všechny obce rozděleny do tří skupin podle rozsahu činností státní správy, které jim byly svěřeny k výkonu:

- Obce I. typu – zahrnují všechny obce, které vykonávají samosprávné činnosti a vybrané úkoly státní správy pouze ve své samostatné působnosti.
- Obce II. typu – obce s pověřeným obecním úřadem. Tyto obce kromě samostatné správy zajišťují také některé činnosti státní správy pro obce ve svém správním obvodu.
- Obce III. typu – obce s rozšířenou působností. Kromě samosprávných činností a výkonu státní správy pro sebe a obce ve svém správním obvodu plní i úkoly, které jsou nad rámec obcí s pověřeným obecním úřadem, například vydávání cestovních a osobních dokladů, živnostenská oprávnění, vedení evidence obyvatel či registrace motorových vozidel (Lajtkepová, 2013, s. 85).

Správu obce zajišťuje zastupitelstvo, které volí ze svých členů starostu. Starosta jedná jménem obce a za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu. Dále zastupitelstvo volí místostarostu (nebo místostarosty), kteří starostu zastupují v době jeho nepřítomnosti. Výkonným orgánem obce je rada obce, jejíž členy tvoří starosta a zastupitelé zvolení do této funkce. Starosta zároveň stojí v čele obecního úřadu, jehož součástí jsou místostarosta (nebo místostarostové), tajemník (pokud je tato pozice zřízena, v opačném případě tuto roli vykonává starosta) a zaměstnanci obecního úřadu. Úkolem obecního úřadu je plnění úkolů uložených zastupitelstvem nebo radou obce v rámci samostatné působnosti a výkon přenesené působnosti. Zastupitelstvo má možnost zřídit výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány, přičemž finanční a kontrolní výbor musí být zřízen vždy. Rada obce může rovněž zřizovat komise jako své poradní a iniciativní orgány, které mohou být určeny i k výkonu přenesené působnosti (Provazníková, 2009, s. 29).

Příjmy obecního rozpočtu lze rozdělit do šesti skupin podle jejich ekonomických a právních charakteristik: Příjmy pocházející z vlastnických majetkových práv a hospodářské činnosti

právnických osob zřízených nebo založených obcí; příjmy z vlastní správní činnosti, zahrnující správní poplatky a pokuty; výnosy z daní a podíly na daních podle zákona č. 243/2000 Sb.; dotace poskytované ze státního rozpočtu, státních fondů nebo rozpočtu kraje; podíly na příjmech z poplatků, odvodů a pokut; přijaté peněžní dary a příspěvky (Institut pro veřejnou správu Praha, 2018, s. 10).

Příjmy obecního rozpočtu se skládají především z výnosů z vlastního majetku a majetkových práv, daňových příjmů, příjmů z místních poplatků, dotací ze státního rozpočtu, státních fondů a krajských rozpočtů, dále z výsledků vlastní činnosti či hospodářských aktivit právnických osob a dalších zdrojů. Přibližně polovinu celkových příjmů obcí tvoří daňové příjmy, mezi něž patří zejména daň z nemovitostí, která je svěřena obcím, a sdílené daně.

Podle rozpočtové skladby mají daňový charakter i některé místní poplatky, například poplatek ze psů, za lázeňský a rekreační pobyt nebo poplatek z výherních hracích přístrojů. Tyto poplatky jsou upraveny zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších novel, avšak jejich konkrétní zavedení a výši stanovuje obecní zastupitelstvo. Mezi daňové příjmy patří rovněž správní poplatky, které se vztahují k provedení správních úkonů a rozhodnutí, jejichž výsledkem je například vydání různých povolení či rozhodnutí.

Výdaje obecního rozpočtu zahrnují především financování vlastní činnosti obce, výdajů souvisejících s výkonem státní správy, hrazení různých závazků a další nezbytné položky (Lajtkepová, 2013, s. 88).

Výdaje obecního rozpočtu zahrnují zejména náklady na vlastní činnost obce v samostatné působnosti, včetně péče o obecní majetek; výdaje související se zajištěním výkonu státní správy v přenesené působnosti; finanční závazky plynoucí ze smluvních vztahů obce; výdaje spojené se spoluprací s jinými obcemi; náklady na financování organizací a právnických osob zřízených či založených obcí; platby úroků z přijatých půjček a úvěrů, včetně výdajů na emise dluhopisů a také výdaje na veřejně prospěšné činnosti, poskytování dotací, darů a příspěvků na sociální účely (Institut pro veřejnou správu Praha, 2018, s. 10).

2.2.2 Kraje

Zákona č. 129/2000 Sb. o krajích (krajské zřízení) definuje kraj jako *veřejnoprávní korporaci, která má vlastní majetek a vlastní příjmy vymezené zákonem a hospodaří za podmínek stanovených zákonem podle vlastního rozpočtu. Kraj vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající.*

Kraje jsou v rámci územní samosprávy chápány jako vyšší územní samosprávné celky. V rámci své samostatné působnosti mohou kraje zakládat a zřizovat vlastní organizační složky a právnické osoby. Obce vždy spadají pod konkrétní kraj. Oba stupně územní samosprávy disponují jak samostatnou, tak přenesenou působností ve výkonu státní správy. Kraje proto získávají příspěvek ze státního rozpočtu na zajištění úkolů v přenesené působnosti, přičemž výše tohoto příspěvku je stanovena zákonem o státním rozpočtu. Pravidla hospodaření krajů jsou upravena zákonem obdobně jako v případě obcí (Hejduková, 2015, s.42).

Správu kraje zajišťuje zastupitelstvo jako samostatný orgán. Ze svých řad si musí členové zastupitelstva zvolit hejtmana a jeho náměstka či náměstky. Hejtman jedná jménem kraje navenek, přičemž v době jeho nepřítomnosti jej zastupuje náměstek. Oba nesou odpovědnost za výkon své funkce vůči zastupitelstvu.

Výkonným orgánem kraje je rada, která se skládá z hejtmana, náměstka hejtmana a dalších členů zastupitelstva, kteří jsou do této funkce zvoleni. Pro výkon přenesené působnosti může hejtman zřizovat zvláštní orgány, pokud to vyžaduje příslušný právní předpis. Zastupitelstvo má možnost zřizovat výbory s kontrolní a iniciativní funkcí, přičemž povinně musí existovat výbor finanční, kontrolní a výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost.

Krajský úřad představuje další orgán kraje, jehož úkolem je realizace úkolů stanovených zastupitelstvem nebo radou v rámci samostatné působnosti. Zároveň podporuje činnost výborů a komisí a vykonává úkoly v přenesené působnosti, které nespádají do kompetence zastupitelstva, rady nebo zvláštního orgánu. V jeho čele stojí ředitel, jenž je odpovědný hejtmanovi (Provazníková, 2009, s. 31).

Příjmy krajského rozpočtu jsou tvořeny několika hlavními složkami. Mezi nejvýznamnější patří dotace ze státního rozpočtu a státních fondů, podíly na sdílených daních podle zákona o rozpočtovém určení daní, příjmy z hospodaření s vlastním majetkem a z činnosti krajských organizací, výnosy ze správní činnosti a výkonu státní správy, přijaté půjčky, úvěry, dary a příspěvky.

Kraje nemají vlastní svěřenou daň, jakou je například daň z nemovitostí u obcí. Jejich daňové příjmy pocházejí převážně z podílů na sdílených daních, mezi něž patří daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob a daň z přidané hodnoty. Výjimkou je daň z příjmu právnických osob, kterou platí samotné kraje – její výnos směřuje výhradně do příslušného krajského rozpočtu.

Výdaje krajského rozpočtu zahrnují financování jak samosprávných činností, tak výkonu státní správy na území kraje. Z těchto prostředků jsou hrazeny například náklady na výkon státní správy, činnost orgánů kraje v rámci jeho samostatné působnosti, pořízení hmotného i nehmotného majetku, opravy, údržba, rekonstrukce a modernizace krajského majetku.

Dále jsou z rozpočtu poskytovány dotace obcím v rámci kraje, podpora subjektům vykonávajícím veřejně prospěšnou činnost, či splátky úvěrů a závazků plynoucích z emisí vlastních dluhopisů.

Ministerstvo financí provádí přezkum hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok. Tuto kontrolní činnost může delegovat na Generální finanční ředitelství nebo příslušný finanční úřad (Lajtkepová, 2013, s. 93).

2.3 Další veřejné instituce a jejich rozpočty

2.3.1 Dobrovolné svazky obcí

Podle § 49 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, mají obce možnost sdružovat se do svazků obcí s cílem společně prosazovat své zájmy. Členem takového svazku může být pouze obec, přičemž jedna obec může být členem více dobrovolných svazků zároveň. Svazek obcí má právní subjektivitu a vystupuje jako právnická osoba.

Tato forma spolupráce je mezi obcemi široce využívána, což dokládá i skutečnost, že k začátku roku 2021 existovalo v České republice podle údajů Ministerstva financí ČR celkem 695 takových svazků. Názvy jednotlivých svazků často odrážejí jejich zaměření, předmět činnosti nebo název regionu, ve kterém působí. Mezi hlavní oblasti jejich činnosti patří například zajišťování čistoty obcí, správa veřejné zeleně a veřejného osvětlení, nakládání s komunálním odpadem, podpora školství, zdravotnictví, sociální péče, kultury, požární ochrany či rozvoje cestovního ruchu.

Stanovy každého svazku obcí musí obsahovat základní údaje, jako je jeho název, sídlo a vymezení předmětu činnosti. Dále musí být upravena struktura jeho orgánů, zdroje příjmů, práva a povinnosti členských obcí a další náležitosti nezbytné pro jeho fungování.

Svazek obcí hospodářší na základě každoročně sestavovaného rozpočtu, který zahrnuje plánované příjmy a výdaje v souladu s jeho stanovami. Mezi příjmové položky mohou patřit například pravidelné i mimořádné finanční příspěvky členských obcí, dary či výnosy z vlastní činnosti.

V souladu s právními předpisy podléhá hospodaření svazku obcí každoročnímu přezkumu ze strany auditora. Po schválení závěrečného účtu v příslušném orgánu svazku je tento dokument neprodleně předkládán zastupitelstvům členských obcí k projednání (Lajtkepová, 2021, s. 80- 81).

2.3.2 Příspěvkové organizace

Příspěvkové organizace jsou zakládány státem i územně samosprávnými celky, tedy kraji i obcemi, jako specifický typ neziskových organizací. Jejich úkolem je poskytovat obyvatelům důležité veřejné statky, které jsou často (nikoliv však vždy) zpoplatněny formou uživatelského poplatku. Každá taková organizace má svého zřizovatele a disponuje právní subjektivitou.

V oblasti školství mezi státní příspěvkové organizace patří například dětské diagnostické a výchovné ústavy. Ve zdravotnictví lze zařadit fakultní nemocnice a také psychiatrické léčebny. Kulturní sféru zastupují například Národní muzeum nebo Národní technické muzeum. Z organizací zřizovaných kraji lze zmínit většinu středních a vyšších odborných škol či krajské nemocnice.

Mezi typické příspěvkové organizace, které zakládají města nebo obce, patří zejména základní a mateřské školy, vybraná kulturní zařízení, jako jsou divadla či knihovny, a ve větších městech také některá zdravotnická zařízení.

Příspěvkové organizace hospodaří na základě svého rozpočtu, který musí být sestaven jako vyrovnaný. Příjmy získané z hlavní činnosti, například ze vstupného, využívají k financování svých výdajů. Pokud tyto příjmy nepokryjí veškeré náklady, obdrží na svou činnost finanční příspěvky od svého zřizovatele. Úpravy vztahu mezi rozpočtem příspěvkové organizace a rozpočtem zřizovatele lze během roku provést pouze ve výjimečných případech s objektivním odůvodněním. Rozpočet zřizovatele zároveň propojuje státní příspěvkové organizace se státním rozpočtem a příspěvkové organizace zřízené obcemi s rozpočtem kraje.

Příspěvkové organizace nemají oprávnění nakupovat akcie ani jiné cenné papíry a nemohou poskytovat dary jiným subjektům, s výjimkou darů poskytnutých v souladu s předpisy z fondu kulturních a sociálních potřeb. Mezi finanční fondy, které příspěvkové organizace vytvářejí, patří rezervní fond, fond reprodukce majetku, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb. (Lajtkepová, 2021, s. 86-88).

2.3.3 Organizační složky

Organizační složky jsou zřizovány státem i územně samosprávnými celky (kraji a obcemi) za účelem poskytování konkrétních služeb a veřejných statků. Tyto složky nemají právní subjektivitu, hospodaří jménem svého zřizovatele a nejsou účetní jednotkou. Zřízení organizační složky územně samosprávným celkem vyžaduje rozhodnutí příslušného zastupitelstva. Tento model hospodaření se obvykle využívá pro činnosti s menším počtem zaměstnanců, nenáročným technickým vybavením a jednodušší organizační strukturou. Mezi příklady organizačních složek zřízených obcemi patří například místní knihovny nebo obecní policie.

Rozpočet organizační složky je nedílnou součástí rozpočtu jejího zřizovatele. V případě státních organizačních složek jsou jejich příjmy a výdaje zahrnuty přímo do státního rozpočtu. Organizační složka zřízená územně samosprávným celkem disponuje pouze finančními prostředky, které přímo souvisejí s její běžnou činností. Tyto prostředky jí zřizovatel poskytuje formou provozní zálohy v hotovosti nebo prostřednictvím běžného účtu.

Zřizovatel může organizační složce delegovat pravomoc k vybírání určitých rozpočtových příjmů plynoucích z její činnosti, přičemž tyto příjmy mohou být vybírány hotovostně i bezhotovostně. Organizační složka však nesmí hradit své výdaje přímo z vybraných příjmů. Státní organizační složky spravují specifické peněžní fondy, mezi něž patří rezervní fond a fond kulturních a sociálních potřeb (Lajtkepová, 2013, s. 64).

2.4 Mimorozpočtové fondy

Součástí rozpočtové soustavy jsou vedle veřejných rozpočtů také mimorozpočtové peněžní fondy. Tyto fondy se využívají jak na centrální, tak na místní úrovni. Trend postupného oslabování státního i místního rozpočtu a rozšiřování mimorozpočtových fondů zapříčinil, že vznikla specifická složka veřejných financí.

Soustava účelových fondů zahrnuje fondy různého charakteru, mezi které patří:

- Státní účelové fondy, jejichž existence vychází ze zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.
- Fondy zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení, které slouží k financování zdravotní péče a sociálních dávek.
- Účelové fondy územních samosprávných celků.

- Fondy zřízené zákonem jako samostatné organizace, které nejsou přímo napojeny na státní rozpočet, například privatizační fondy s dočasným charakterem.

Další část textu se zaměřuje na státní účelové fondy působící v České republice. Tyto fondy začaly vznikat a fungovat v rámci procesu horizontálního oslabování státního rozpočtu. Jsou zřizovány za účelem finančního zabezpečení vymezených úkolů ve veřejném zájmu a správy určených peněžních prostředků, čímž přispívají ke stabilizaci některých státních výdajů v návaznosti na definované příjmy. Prostřednictvím těchto fondů stát reguluje a ovlivňuje výrobní i tržní podmínky, což je hlavním důvodem, proč jejich správu vykonávají příslušná resortní ministerstva jako orgány státní správy.

Státní účelové fondy podléhají změnám. Některé fondy jsou zřizovány nově, zatímco jiné zanikají (Hejduková, 2015, s. 44-46).

V současnosti mezi státní účelové fondy České republiky patří:

- **Státní zemědělský intervenční fond**

Mezi hlavní činnosti Státního zemědělského intervenčního fondu patří rozhodování o poskytnutí dotací a kontrola plnění stanovených podmínek. Dále se zaměřuje na intervenční nákupy zemědělských výrobků a potravin, včetně jejich skladování či zpracování. Poskytuje subvence při vývozu zemědělských produktů a potravin a spravuje finanční dávky z výroby cukru a v sektoru mléka a mléčných výrobků v souladu s předpisy Evropské unie. Součástí jeho agendy je také rozhodování o udělování licencí pro dovoz a vývoz zemědělských produktů a potravin a podpora marketingu v oblasti zemědělství a potravinářství (Lajtkepová, 2021, s. 64-65).

- **Státní fond životního prostředí ČR**

Hlavním úkolem Státního fondu životního prostředí je financování opatření zaměřených na ochranu a zlepšování životního prostředí. Podpora směřuje především do oblastí, jako je ochrana vod a ovzduší, snižování emisí, ochrana přírody, půdy a krajiny, nakládání s odpady, rozvoj obnovitelných zdrojů energie či environmentální vzdělávání a osvěta.

Příjmy Státního fondu životního prostředí pocházejí zejména z poplatků za znečišťování životního prostředí, například za vypouštění odpadních vod či škodlivých látek do ovzduší. Další zdroje financování zahrnují pokuty za porušení předpisů

v oblasti ochrany životního prostředí, odvody za odnětí půdy ze zemědělského fondu, dotace ze státního rozpočtu a podíly na sdílených daních (Lajtkepová, 2021, s. 65).

- **Státní fond kultury ČR**

Finanční zdroje Státního fondu kultury tvoří především výnosy z majetkových účastí České republiky na podnikání právnických osob v oblasti kultury, příjmy z veřejných sbírek a loterií organizovaných fondem, výnosy z cenných papírů získaných od jiných subjektů a dotace ze státního rozpočtu.

Prostředky fondu lze využít k podpoře kulturních projektů, jako je vydávání publikací, obnova a údržba kulturních památek, výstavní a přednášková činnost, propagace české kultury v zahraničí, organizace kulturních akcí a festivalů či ochrana a správa knihovního fondu. Financování probíhá formou účelových dotací, půjček nebo návratných výpomocí, přičemž nevyčerpané prostředky jsou převáděny do následujícího roku.

Význam Státního fondu kultury je poměrně omezený a opakovaně se objevují debaty o jeho další existenci (Lajtkepová, 2021, s. 66).

O způsobu a výši čerpání finančních prostředků rozhoduje rada fondu. Tento fond nevyužívá vlastní zaměstnance, nezřizuje organizační složky mimo sídlo svého správce ani nepůsobí jako řídicí subjekt pro další organizace (Státní fond kultury, 2023).

- **Státní fond kinematografie**

Mezi hlavní finanční zdroje fondu patří poplatky z vysílání reklamy, audiovizuální a správní poplatky, příjmy ze sjednaných podílů na zisku z podpořených projektů, výnosy z nakládání s majetkem České republiky v oblasti filmového průmyslu, příjmy z veřejných sbírek a loterií určených na podporu kinematografie, dotace a další zdroje. Získané finanční prostředky slouží k financování podpory kinematografie, úhradě ostatních výdajů fondu, pokud nejsou pokryty ze státního rozpočtu, a k poskytování filmových pobídek (Hejduková, 2015, s. 47-48).

- **Státní fond dopravní infrastruktury**

Jeho hlavním posláním je financování dopravní infrastruktury, přičemž prostředky jsou určeny na výstavbu, modernizaci, opravy a údržbu silnic a dálnic, celostátních a regionálních železničních tratí a dopravně významných vnitrozemských vodních cest v souladu s platnou legislativou. Státní fond dopravní infrastruktury zároveň zajišťuje

výběr časového poplatku za užívání vybraných pozemních komunikací (Státní fond dopravní infrastruktury, 2025).

Příjmy Státního fondu dopravní infrastruktury pocházejí zejména z převodů výnosů ze silniční daně, podílu spotřební daně z minerálních olejů, výnosů z mýtného, dále z darů, dědictví, dotací ze státního rozpočtu a dalších zdrojů (Lajtkepová, 2013, s. 70).

- **Státní fond podpory investic**

Původním cílem fondu byla podpora bydlení a udržitelný rozvoj obcí, měst i regionů v České republice. Podporované projekty se soustředily na regeneraci bytového fondu, snižování energetické náročnosti bydlení a výstavbu či rekonstrukci bytů určených pro specifické skupiny obyvatel. V současnosti Státní fond podpory investic usiluje o podporu veřejných i soukromých investic do bydlení, občanské vybavenosti, technické infrastruktury a udržitelného rozvoje obcí.

Hlavní příjmy Státní fond podpory investic zahrnují dotace ze státního rozpočtu, výnosy z vydaných dluhopisů, přijaté půjčky a úvěry, příjmy z veřejných sbírek a další zdroje. Prostředky fondu jsou určeny především na financování výstavby, pořízení, opravy a modernizaci bytů, bytových a rodinných domů, stejně jako na projekty související s rozvojem bydlení v obcích a regionech (Lajtkepová, 2021, s. 67).

3 ANALÝZA STRUKTURY ROZPOČTŮ OBCE POLICE NAD METUJÍ

Tato kapitola se zaměřuje na charakteristiku obce Police nad Metují. Nejprve bude představena obec samotná, včetně jejího správního uspořádání a vedení. Následně budou stručně shrnuty základní statistické ukazatele jako vývoj počtu obyvatel nebo míry nezaměstnanosti, což poskytne přehled o ekonomické situaci obce v širším regionálním kontextu. Následně bude provedena celková analýza rozpočtu, která umožní zhodnocení vývoje struktury posouzení a současného stavu.

3.1 Charakteristika obce Police nad Metují

Police nad Metují je malé město nacházející se v Královéhradeckém kraji, v okrese Náchod. Leží v severovýchodní části České republiky, poblíž hranic s Polskem. Rozkládá se v malebné krajině Broumovského výběžku a je známé svou bohatou historií, přírodními krásami i kulturním dědictvím (Policko, 2025). Ve městě se nachází významné památky, například kostel Nanebevzetí Panny Marie s vzácným raně gotickým portálem. Police nad Metují je rovněž známá díky Muzeu stavebnice Merkur, které mapuje historii i současnost této ikonické hračky (Královehradecký kraj, 2025).

Police nad Metují se skládá z šesti katastrálních území, mezi které patří Police nad Metují, Hlavňov, Hony, Pěkov, Radešov, Velká Ledhuje. Největší z nich je právě Police nad Metují. Tyto části spadají pod správu města. Police nad Metují má rozlohu přibližně 24,99 km² (ČSÚ, 2024).

Město Police nad Metují spravuje několik institucí v oblasti kultury, vzdělávání a sportu. Mezi tyto organizace patří Centrum kultury, vzdělávání a sportu Pellyho domy – zastřešuje různé volnočasové a vzdělávací aktivity pro občany, Knihovna města Police nad Metují, Mateřská škola Police nad Metují – zařízení pro předškolní vzdělávání, Muzeum papírových modelů – specializované muzeum zaměřené na papírové modelářství, Základní škola a Mateřská škola Police nad Metují a Základní umělecká škola Police nad Metují (ZUŠ) – poskytuje výuku v oblasti hudby, výtvarného umění a dalších uměleckých oborů.

Obec navenek zastupuje starosta, kterým je od posledních voleb Mgr. Jiří Škop, jenž je uvolněným členem zastupitelstva. Mgr. Jiří Škop je hlavním představitelem města a zodpovídá za jeho celkové vedení. Obec má dva neuvolněné místostarostové obce. Místostarosta Mgr. Jaroslav Souček se zaměřuje na oblasti kultury, provozu Pellyho domů (Centrum kultury,

vzdělávání a sportu), školství, mezinárodních vztahů (zejména s Polskem), turistického ruchu a činnosti muzeí. Vedení města Police nad Metují doplňuje druhý místostarosta Radek Starý, který má na starosti Technické služby, oblast požární ochrany, dopravu a dopravní obslužnost, sociální politiku města a sport a volnočasové aktivity. Klíčové vedení města doplňuje tajemník Ing. Pavel Pohner.

Zastupitelstvo obce má 21 členů. Kromě zákonem stanovených výborů jako je kontrolní a finanční výbor jsou zde také zřízeny další výbory jako je osadní výbor Radešov, Hlavňov, Pěkov a Hony.

Rada města je sedmičlenná a skládá se ze starosty, dvou místostarostů a dalších zvolených členů (Police nad Metují, 2025c).

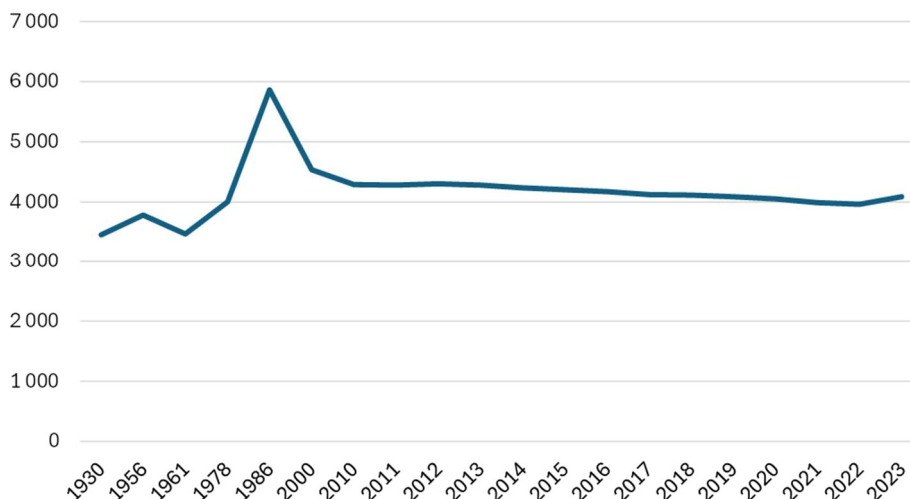
Vývoj počtu obyvatel v Polici nad Metují zaznamenal v průběhu 20. a 21. století několik významných změn. Od 70. let lze pozorovat postupný nárůst počtu obyvatel s občasnými výkyvy. Nejvyššího počtu obyvatel dosáhla Police nad Metují v roce 1986, žilo zde 5 862 obyvatel. Po tomto vrcholu začal pozvolný úbytek obyvatelstva. V roce 1991 město (včetně Hlavňova, Pěkova a Honů) evidovalo 4 470 obyvatel.

Od počátku 21. století je patrný dlouhodobý pokles obyvatel, kdy se jejich počet postupně snižuje, a to zejména vlivem demografických změn, migrace a přirozeného úbytku. V roce 2000 klesl počet obyvatel na 4 533 a trend poklesu pokračoval i v následujících letech. V roce 2010 měla obec 4 287 obyvatel, přičemž úbytek pokračoval až do roku 2012, kdy byl zaznamenán mírný nárůst na 4 301 obyvatel. Následně opět docházelo k postupnému poklesu, který trval až do roku 2022. V roce 2023 však došlo k nárůstu na 4 084 obyvatel, což představuje meziroční zvýšení o 123 osob (ČSÚ, 2024).

Po zhodnocení vývoje obyvatelstva v historii i v posledních letech, lze konstatovat, že až na období 70. až 90. let nedocházelo k výrazným výkyvům. Město prošlo výrazným rozvojem, kdy byly postaveny nové panelové domy a otevřeno několik prodejen, včetně pekárny, prodejny zeleniny a tabáku. Kromě toho došlo také ke zřízení polikliniky. Zvýšení počtu obyvatel mezi 70. a 90. lety bylo důsledkem rozvoje průmyslu a místních podniků, jako např. Veba a Kovopol, což vedlo k přílivu nových pracovníků

Ačkoliv byly zaznamenány období růstu i poklesu, změny nebyly dramatické a vývoj lze označit za pozvolný s mírnými nárůsty a úbytky obyvatel. Od roku 1986 počet obyvatel nejprve strmě poté mírně klesá. Tento úbytek může být způsoben nedostatečnou dopravní dostupností

a omezenými pracovními příležitostmi v regionu. Detailní vývoj je znázorněn na obrázku 4 níže.

Obrázek 4: Vývoj počtu obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ (2024) a Police nad Metují (2025a)

Obrázek č. 5 zachycuje vývoj nezaměstnanosti v Polici nad Metují. Tento vývoj je porovnán s dvěma okolními obcemi – Náchodem, který slouží jako obec s rozšířenou působností, a Broumovem, jenž se nachází v pohraničí. Součástí srovnání je také Královéhradecký kraj. Data o míře nezaměstnanosti pro tuto oblast jsou však dostupná až od roku 2014, zatímco pro Náchod, Broumov a Královéhradecký kraj jsou k dispozici již od roku 2013.

Obrázek 5 znázorňuje, že nejvyšší míra nezaměstnanosti mezi sledovanými oblastmi je v Broumově, který měl k 31. 12. 2023 celkem 15 673 obyvatel. Od roku 2013, kdy dosáhla nezaměstnanost v Broumově nejvyšší hodnoty 9,53 %, docházelo k jejímu postupnému poklesu až do roku 2019. Následně nastal mírný nárůst, přičemž v posledních letech nezaměstnanost opět roste. Mezi hlavní příčiny vysoké míry nezaměstnanosti patří poloha Broumova v pohraniční oblasti s Polskem a omezená nabídka pracovních míst. Dalším významným faktorem ovlivňujícím vysokou míru nezaměstnanosti je vysoký počet osob zatížených exekucemi v regionu. Uchazeči o zaměstnání, kteří se potýkají s dluhy, často uvádějí exekuce jako důvod své nezaměstnanosti. Obávají se, že v případě legálního pracovního poměru budou nuceni odvádět značnou část své mzdy na splácení dluhů, což snižuje jejich motivaci k formálnímu zaměstnání. Dalším významným problémem je nízká ochota obyvatel sociálně

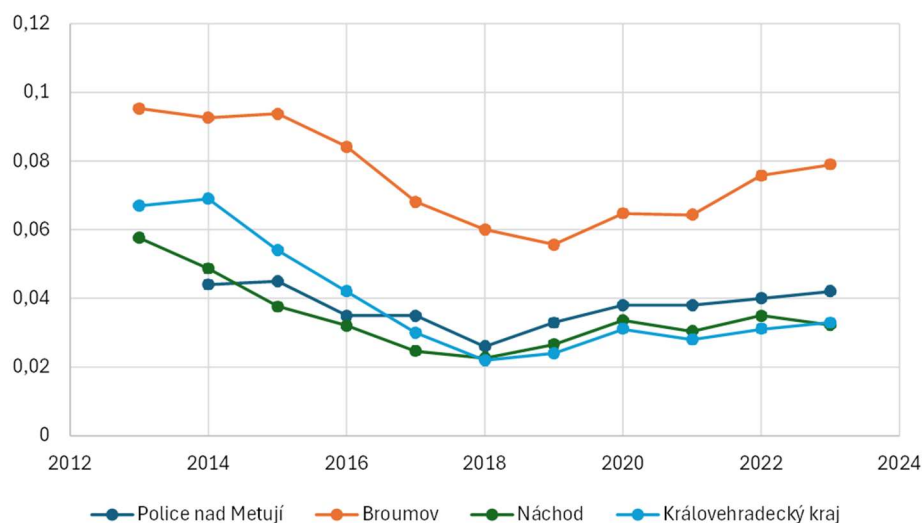
vyločených lokalit dojíždět za prací mimo oblast Broumovska, a to i přes existenci příspěvků na dojíždění poskytovaných Úřadem práce Broumov (MAS Broumovsko +, 2021).

Náchod evidoval k 31. 12. 2023 celkem 61 001 obyvatel. Míra nezaměstnanosti zde vykazovala klesající trend až do roku 2019, kdy dosáhla nejnižší úrovně 2,26 %. Od té doby zůstává stabilní s mírnými výkyvy. Nejvyšší nezaměstnanost v Náchodě byla v roce 2013. V tomto roce dosáhla 5,76 %.

V Královéhradeckém kraji činila míra nezaměstnanosti v roce 2013 celkem 6,7 %. Následoval postupný pokles, přičemž v posledních letech došlo ke stabilizaci tohoto trendu okolo 2-3 %.

Nejvyšší míra nezaměstnanosti v Polici nad Metují je zaznamenána na začátku roku 2015, kdy dosáhla 4,5 % (viz obrázek 5). Následně do roku 2018 postupně klesala na 2,4 %, přičemž nejnižší hodnoty byly dosaženy v roce 2017, kdy nezaměstnanost klesla pod 2 %. Od roku 2018 došlo k obratu a nezaměstnanost začala opět růst. V roce 2020 se vyšplhala na 4,3 % v důsledku pandemie COVID-19, která vedla k propouštění zaměstnanců v mnoha podnicích. Tento trend pokračoval i v dalších letech, a v roce 2022 dosáhla míra nezaměstnanosti 4,1 %. Na začátku roku 2023 pak vzrostla na 4,2 %.

Porovnání ukazuje, že míra nezaměstnanosti Police nad Metují se pohybuje na obdobné úrovni jako v Náchodě a v Královéhradeckém kraji jako celku. Vývoj nezaměstnanosti v Polici nad Metují vykazuje relativně stabilní trend. Nejvýraznější problémy s nezaměstnaností má Broumov, což je primárně důsledkem jeho geografické polohy. Významné riziko v souvislosti s nezaměstnaností představuje také dominantní postavení největších zaměstnavatelů v regionu. Jakékoli omezení jejich činnosti a s tím spojené propouštění může výrazně ovlivnit míru nezaměstnanosti v této oblasti (MAS Broumovsko, 2021).

Obrázek 5: Vývoj nezaměstnanosti na území Královeshradeckého kraje

Zdroj: vlastní zpracování dle LAGs (2024); Královeshradecký kraj (2023); ČSÚ (2024)

3.2 Metodika analýzy

Cílem této práce je posoudit strukturu veřejných rozpočtů v obci Police nad Metují. V daném kontextu se následující části budou zabývat analýzou vývoje a struktury příjmové a výdajové strany rozpočtu v obci Police nad Metují v období 2010-2023. Vybraný úsek pokrývá 14 let, což poskytuje dostatečný časový horizont pro analýzu trendů v rozpočtovém hospodaření města. Toto období zahrnuje klíčové ekonomické a politické události jako jsou dopady finanční krize a období oživení, pandemie COVID-19, který způsobil výrazný zásah do příjmů města a úpravy rozpočtových priorit. Mezi roky 2022-2023 následovala ekonomická krize.

Období 2010-2023 je zvoleno z několika důvodů. Data o hospodaření obcí jsou přehledná a detailní podobě veřejně dostupná od roku 2010. Starší údaje buď nejsou zveřejněny ve struktuře, která by byla se sledovaným obdobím plně kompatibilní. V době zpracování této bakalářské práce ještě nebyla k dispozici kompletní rozpočtová data za rok 2024, což znemožnilo jejich zahrnutí do analýzy. V době zpracování město Police nad Metují ještě nezveřejnilo závěrečný účet města.

Pro zpracování analýzy byly využity kvantitativní metody založené na datech získaných z oficiálních zdrojů. Výsledky jsou zaokrouhleny na dvě desetinná místa a hodnoty jsou vyjádřeny v milionech Kč. Nejvíce používané údaje byly čerpány především z Monitoru státní pokladny (Monitor, 2025), kde jsou veřejně dostupné databáze Ministerstva financí ČR, která

obsahuje podrobné informace o příjmech, výdajích. Dalším významným zdrojem při zpracování bakalářské práce byl Český statistický úřad (ČSÚ, 2025), který poskytuje ukazatele a statistiky o demografickém vývoji, které mohou ovlivňovat rozpočtovou politiku města. V rozpočtových dokumentech města Police nad Metují (Police nad Metují, 2025b) jsou také důležité informace potřebné pro zpracování této bakalářské práce.

Pro účely bakalářské práce byli nejvíce využity závěrečné účty města od roku 2010-2023, dále schválené rozpočty a další finanční výkazy dostupné na webových stránkách města (Police nad Metují, 2025b), či prostřednictvím žádostí o informace.

Zpracování dat probíhalo za použití několika metod, a to pomocí časové analýzy, která sleduje vývoj hlavních rozpočtových položek a to příjmů, výdajů, salda, zadlužení v jednotlivých letech. Jako další metoda byla použita srovnávací analýza, která porovnává hospodaření města v různých letech.

Dále probíhalo zkoumání v několika krocích. Nejprve byla provedena analýza, která zahrnovala zpracování základních statistických ukazatelů, jako jsou celkové příjmy a výdaje města, jejich meziroční změny a podíl jednotlivých rozpočtových kapitol na celkovém hospodaření města. Tato analýza umožnila identifikovat dlouhodobé trendy a klíčové změny v rozpočtu.

Dále byla aplikována analýza, při níž byly porovnány jednotlivé rozpočty mezi lety 2010 a 2023. Zvláštní důraz byl kladen na změny v příjmové a výdajové struktuře města, zejména v kontextu ekonomických krizí, legislativních změn a dalších vnějších vlivů. V rámci této analýzy byly sledovány faktory, jako je podíl daňových příjmů, dotací, kapitálových výdajů.

Pro vizualizaci výsledků byly využity obrázky, které umožnily lepší interpretaci rozpočtových trendů. Grafické zpracování poskytlo přehledný pohled na vývoj klíčových ukazatelů a jejich dynamiku v čase.

Jedním z hlavních omezení výzkumu byla dostupnost a kvalita některých dat. Zatímco novější rozpočtové dokumenty obsahují detailní přehledy o příjmech a výdajích města, starší dokumenty mohou být méně podrobné nebo obtížně dostupné. Tento faktor mohl ovlivnit rozsah a přesnost některých částí analýzy.

3.3 Vývoj celkových příjmů, výdajů a salda rozpočtu

V letech 2010–2015 byly příjmy a výdaje relativně vyrovnané, přičemž v některých letech příjmy převyšovaly výdaje např. rok 2010, 2012, 2015. Nejvýraznější negativní saldo bylo v letech 2016–2018, což ukazuje na období, kdy dochází k nárůstu výdajů, zatímco příjmy

rostou mírnějším tempem. Největšího záporného salda za sledované období bylo dosaženo v roce 2018, kdy se propadlo na hodnotu 19,82 mil. Kč. Vyšší výdaje byly zapříčiněny kompletní rekonstrukcí suterénu a kuchyně mateřské školy a stavebními úpravami a rekonstrukcí základní umělecké školy.

Po roce 2018 se příjmy začínají stabilizovat a od roku 2019 převyšují výdaje, což vede k pozitivnímu saldu a postupné stabilizaci, přičemž v letech 2020 a 2021 je rozpočet v přebytku. V roce 2021 je nejvyšší kladné saldo, a to ve výši 19,88 mil. Kč. Roky 2022 a 2023 opět ukazují mírný schodek rozpočtu. Rok 2023 vykazuje nejvyšší hodnoty jak příjmů, tak výdajů v celém sledovaném období. V roce 2023 jsou vyšší výdaje z důvodu obnovy pláště a krytiny Staré školy neboli Dřevěnky.

Mezi roky 2011 a 2012 došlo k výraznému propadu příjmů a výdajů. Po poklesu v roce 2012 dochází k mírnému růstu příjmů i výdajů do roku 2014, přičemž se jejich hodnoty postupně stabilizují. Rozpočet je relativně vyrovnaný. Mezi roky 2014 a 2015 dochází k poklesu příjmů a výdajů. Od roku 2015 opět příjmy začínají růst, ale i výdaje. V roce 2017 a 2018 pokračuje růst výdajů, což vede k největšímu schodku rozpočtu v celém sledovaném období ve výši 19,82 mil. Kč. Od roku 2018 se příjmy začínají výrazněji zvyšovat, což pomáhá postupně snižovat záporné saldo. Mezi lety 2021 a 2022 dochází k růstu, jak výdajů, tak příjmů, ale výdaje rostou rychleji. V roce 2023 dosáhly příjmy i výdaje nejvyšších hodnot za celé sledované období. Příjmy činily 132,36 mil. Kč, zatímco výdaje dosáhly 139,94 mil. Kč. Rozpočet se tedy nacházel v mírném schodku.

Nejvýraznější meziroční procentuální nárůst příjmů byl zaznamenán mezi lety 2022 a 2023 a to o 22,79 %. Naopak největší pokles příjmů nastal mezi roky 2011 a 2012, kdy se snížily o 24,53 %.

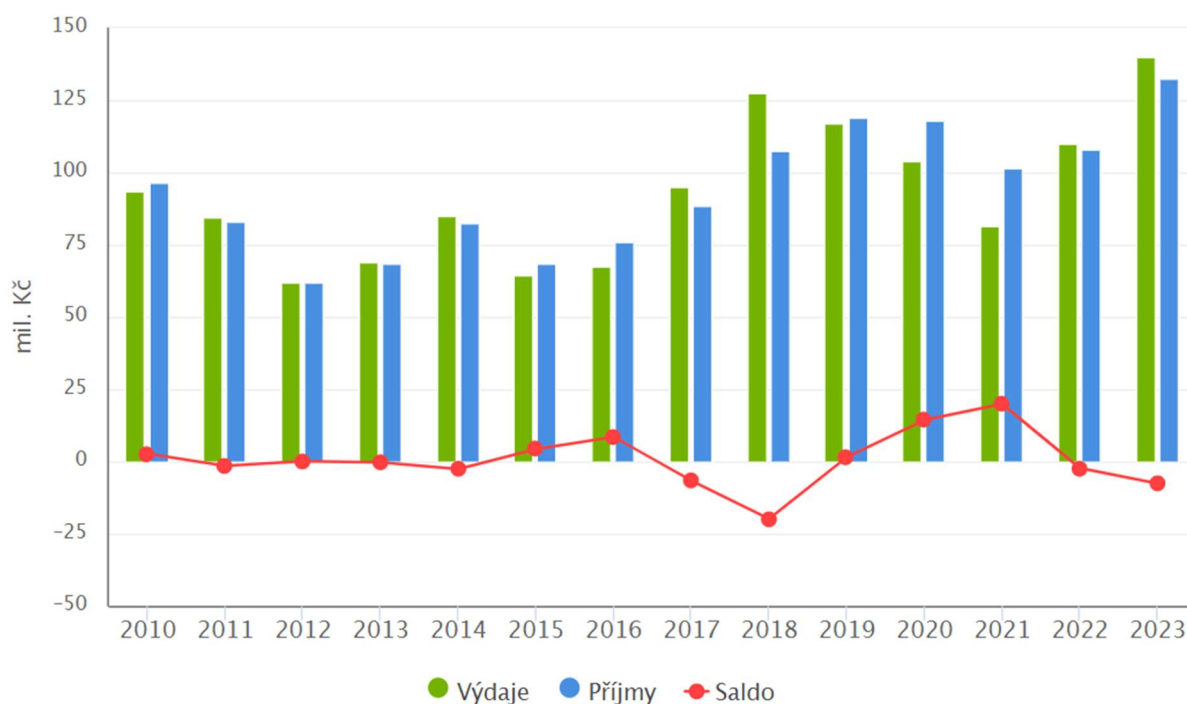
Zvýšení příjmů mezi roky 2022 a 2023 je způsobeno nárůstem přijatých transferů, kdy nejvýznamnější dotace pro město bylo získání dotace z Operačního programu J.A. Komenský pro ZŠ ve výši 3,54 mil. Kč a pro ZUŠ ve výši 1,77 mil. Kč od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Další významnou dotací byla dotace od Ministerstva průmyslu a obchodu na snížení energetické náročnosti veřejného osvětlení ve výši 2,31 mil. Kč. Druhým důvodem nárůstu příjmů bylo zvýšení kapitálových příjmů. Město získalo 4 mil. Kč za prodej dlouhodobého majetku.

Pokles mezi roky 2011 a 2012 byl zapříčiněn snížením přijatých transferů o 18,25 mil. Kč. V roce 2012 byla jedinou významnější dotací dotace z Operačního programu Vzdělávání

pro konkurenceschopnost, konkrétně projekt "Výuka uměleckých předmětů laboratorní metodou", který byl evidován jako neinvestiční přijatý transfer od krajů.

Největší meziroční procentuální nárůst výdajů ve výši 40,65 % nastal mezi lety 2016 a 2017. Nárůst byl způsoben navýšením kapitálových výdajů, které vzrostly o 24,45 mil. Kč oproti roku 2016. Tento nárůst souvisel s pořízením dlouhodobého hmotného majetku. Největší pokles výdajů nastal mezi roky 2011 a 2012, kdy se snížily o 26,65 %. K propadu kapitálových výdajů došlo mezi roky 2011 a 2012, kdy se propadly o 27,19 mil. Kč. V roce 2011 bylo vynaloženo 34,20 mil. Kč na nákup dlouhodobého hmotného majetku, zatímco v roce 2012 to bylo pouze 6,41 mil. Kč, což způsobilo výrazné snížení kapitálových výdajů.

Tento vývoj naznačuje, že rok 2012 představoval z finančního hlediska nejproblematictější období v souvislosti s poklesem příjmů., zatímco v posledních letech (zejména 2022–2023) příjmy výrazně rostly. Výše popisované souvislosti shrnuje obrázek 6.

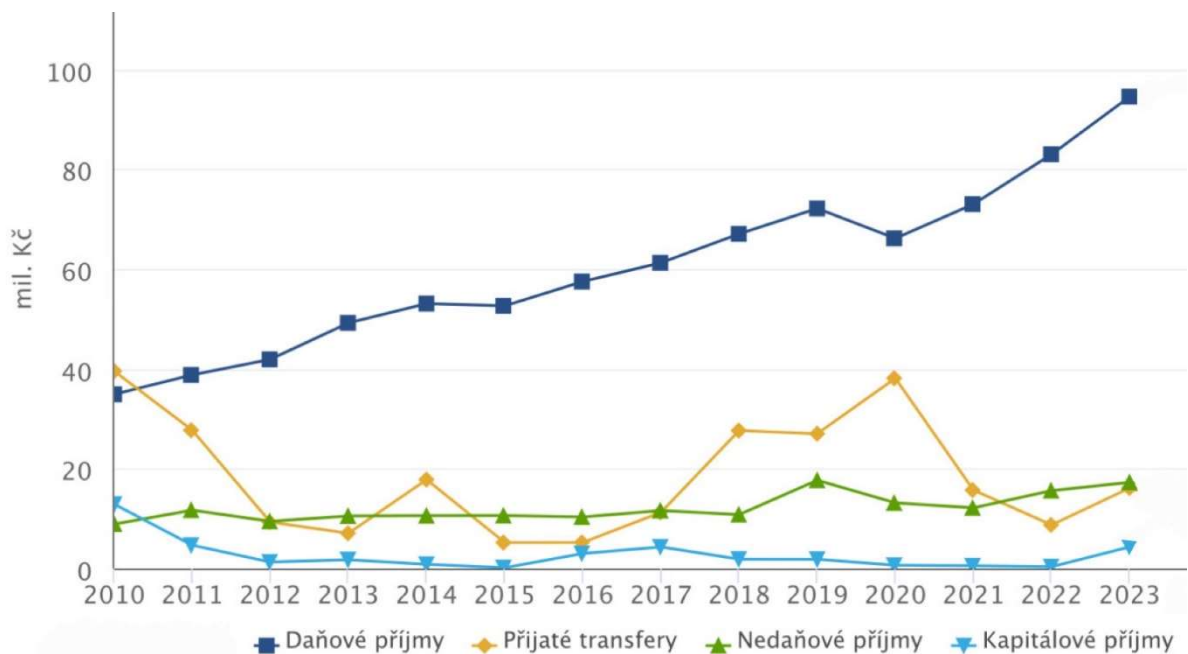
Obrázek 6: Celkové příjmy a výdaje

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

3.4 Příjmy rozpočtu obce

Celkově lze říct, že **daňové příjmy** mají dlouhodobě rostoucí tendenci, jak je k vidění na obrázku 7 a jsou hlavním zdrojem financování, zatímco **nedaňové příjmy** rostou pomaleji a vykazují větší stabilitu s občasnými výkyvy. Daňové příjmy dlouhodobě vykazují stabilní růst s mírnými výkyvy, přičemž od roku 2010 zaznamenávají postupný nárůst a v posledních letech výrazně rostly. Naproti tomu vývoj nedaňových příjmů je méně dynamický, s hodnotami pohybujícími se v rozmezí 10 až 20 mil. Kč. I když jsou zde patrné občasně výkyvy, celkový trend zůstává relativně stabilní. Daňové příjmy mají ve všech sledovaných letech větší podíl na celkových příjmech než nedaňové příjmy. **Přijaté transfery** vykazují největší výkyvy, což souvisí s dotacemi a jednorázovými finančními příspěvky. V některých letech (např. 2013, 2015, 2016) jsou na velmi nízké úrovni. **Kapitálové příjmy** mají relativně malý podíl na celkových příjmech a jejich vývoj je stabilnější. V některých letech zaznamenány mírné výkyvy, ale jejich podíl na celkových příjmech zůstává malý.

Na obrázku 7 je zobrazena struktura příjmů v obci za období 2010-2023, hodnoty jsou uvedeny v milionech Kč.

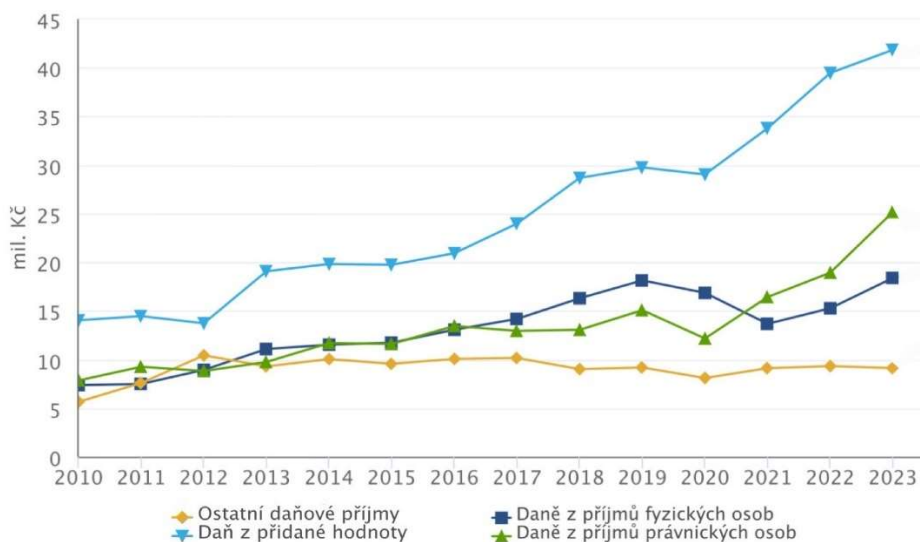
Obrázek 7: Struktura příjmů

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

3.4.1 Daňové příjmy

V období 2011–2023 tvořily největší podíl celkových příjmů daňové příjmy, přičemž největším zdrojem byla daň z příjmů, zisku a kapitálových výnosů. Výjimku představovaly roky 2020 a 2021. Ve zmíněných letech největší podíl na daňových příjmech připadal na daň ze zboží a služeb v tuzemsku. V roce 2022 pak převládly daně, poplatky a jiná obdobná peněžítá plnění vztahující se ke zboží a službám v tuzemsku. Rok 2010 byl jediným rokem v daném období, kdy daňové příjmy neměly největší podíl na rozpočtu obce. Daňové příjmy se na celkovém rozpočtu města podílely v průměru 64,9 %.

V roce 2010 dosáhly daňové příjmy výše 34,92 mil. Kč a vykazují celkový rostoucí trend, s výjimkou mírného poklesu o 0,84 % v roce 2015 ve srovnání s předchozím rokem. Po uvedeném poklesu došlo k obnovení růstu, avšak v roce 2020 nastal výraznější propad o 8,3 % v důsledku pandemie COVID-19. Jednalo se o největší propad v celém sledovaném období. Dále daňové příjmy opět rostly, přičemž nejvyšší hodnoty dosáhly v roce 2023. Nejnižší podíl daňových příjmů na rozpočtu města připadl na rok 2010, kdy dosáhl hodnoty 34,92 mil. Kč. Naopak největší byl v roce 2023 ve výši 94,56 mil. Kč. Nejvýraznější meziroční změna nastala mezi lety 2012 a 2013, kdy došlo k procentuálnímu nárůstu 17,4 %. Na obrázku 8 je k vidění celkový vývoj jednotlivých složek daňových příjmů.

Obrázek 8: Vývoj daňových příjmů

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

Podíl daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů na celkových daňových příjmech zůstal v průběhu let v podstatě konstantní, pohyboval se na úrovni 43 % - 46 % z daňových příjmů.

V daném roce dosáhly daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů výše 15,23 mil. Kč, načež následoval rostoucí trend. Rok 2020 byl jediným rokem, kdy došlo k propadu. Hodnota činila 29,03 mil. Kč a poklesla o 12,61 % ve srovnání s předchozím rokem. Po poklesu pokračoval růst a do roku 2023 se vyšplhaly na 43,58 mil. Kč. Nejvýraznější nárůst nastal mezi roky 2022 a 2023 s procentuálním navýšením o 27,39 %, zatímco nejmenší přírůstek byl evidován v roce 2015, a to pouze o 0,47 %.

Do kategorie daní z příjmů, zisku a kapitálových výnosů spadají také daně z příjmů právnických a fyzických osob.

V roce 2010 činila hodnota daně z příjmů fyzických osob 7,37 mil. Kč a následně vykazovala rostoucí trend, který byl přerušen poklesem v letech 2020 a 2021. V roce 2020 došlo k propadu o 6,84 %, zatímco v roce 2021 byl zaznamenán nejvýraznější pokles o 19,05 %, kdy hodnota klesla na 13,68 mil. Kč. Pro srovnání, v roce 2019, kdy ještě nedošlo k poklesu, dosahovala tato hodnota 18,14 mil. Kč. V roce 2021 následovalo opětovné zvýšení, přičemž v roce 2023 dosáhla daň z příjmů fyzických osob nejvyšší hodnoty, která činila 18,40 mil. Kč. Největší nárůst nastal mezi roky 2012 a 2013, kdy došlo k procentuálnímu zvýšení o 24,05 %.

V roce 2010 dosahovala daň z příjmů právnických osob hodnoty 7,86 mil. Kč. V období mezi lety 2010 a 2023 došlo k několika propadům. První nastal v roce 2011 s poklesem o 4,64 %, další menší snížení bylo zaznamenáno v letech 2015 a 2017. Nejvýraznější pokles pak připadl na rok 2020, kdy hodnota klesla o 15,78 %. Po tomto propadu následoval největší nárůst o 35 %, což vedlo k výraznému oživení. V roce 2023 dosáhla daň z příjmů právnických osob nejvyšší hodnoty, která činila 25,18 mil. Kč.

Podíl daně z příjmů fyzických a právnických osob (viz obrázek 9) se pohybuje kolem 50 %. V jednotlivých letech dochází k mírným výkyvům. Daň z příjmů fyzických osob někdy klesá či roste, a obdobný trend lze pozorovat i u daně z příjmů právnických osob.

Mezi roky 2010–2016 se podíly obou daní pohybují přibližně na stejné úrovni, s mírnými výkyvy mezi jednotlivými lety např. v roce 2011, ve kterém daň z příjmů právnických osob výrazněji převyšuje daň z příjmů fyzických osob. Naopak nejvyrovnanější poměr byl v roce 2012, ve kterém rozdíl činil pouze 0,62 %, a v roce 2015, kdy dosahoval 0,6 %.

V letech 2017–2020 daň z příjmů fyzických osob převyšuje daň z příjmů právnických osob, přičemž rozdíl je nejvýraznější v roce 2020. Mezi roky 2021–2023 dochází k obratu, kdy podíl daně z příjmů právnických osob roste, zatímco podíl daně z příjmů fyzických osob klesá.

Největší rozdíl je v roce 2023, kdy podíl daně z příjmů právnických osob dosahuje přibližně 58 %, zatímco podíl fyzických osob klesá pod 45 %.

Obrázek 9: Vývoj daně z příjmů právnických a fyzických osob

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

Daně ze zboží a služeb v tuzemsku vykazují mírné výkyvy. V roce 2010 dosáhly hodnoty 14,04 mil. Kč, přičemž první pokles nastal již v následujícím roce se snížením o 5,11 %. Po následném růstu došlo v roce 2015 k mírnému poklesu o 0,4 % oproti předchozímu roku. Poslední pokles byl evidován v roce 2020 a dosáhl hodnoty 2,42 %. Nejvýraznější nárůst daní ze zboží a služeb v tuzemsku nastal mezi lety 2012 a 2013, kdy došlo k růstu o 39,04 %. V roce 2021 činil podíl daní ze zboží a služeb v tuzemsku 33,80 mil. Kč. Následně v letech 2022 a 2023 již tyto daně netvořily žádnou část daňových příjmů.

Majetková daň v roce 2010 dosahovala výše 2,18 mil. Kč. V následujícím roce byl zaznamenán nejvýraznější růst, a to o 80,73 % na 3,94 mil. Kč. Následovalo další zvyšování až do roku 2012, avšak v roce 2013 došlo k poklesu o 16,11 %. Po mírném poklesu následoval mírný růst o 0,41 %, který pokračoval růst až do roku 2017. V roce 2018, kdy byl zaznamenán největší propad o 19,30 % na hodnotu 4,14 mil. Kč. Další a zároveň poslední pokles nastal v roce 2020, kdy hodnota klesla o 11,66 %. V roce 2021 podíl majetkové daně na celkových

daňových příjmech dosáhl 5,52 mil. Kč. Následně v letech 2022 a 2023 již tyto daně netvořily žádnou část daňových příjmů.

Daně a poplatky z vybraných činností a služeb vykazují kolísavý trend. V roce 2010 dosahovaly hodnoty 3,47 mil. Kč. Po roce 2011 následoval nejvýraznější nárůst o 30,96 %. V následujících letech se střídala období růstu a poklesu. V roce 2017 začal postupný pokles, který trval až do roku 2020, kdy dosáhl hodnoty 3,49 mil. Kč. V roce 2023 činily daně a poplatky z vybraných činností a služeb 4,02 mil. Kč.

3.4.2 Přijaté transfery

Průměrně se přijaté transfery podílejí na celkových příjmech 18,07 %. V roce 2010 dosáhly přijaté transfery nejvyšší hodnoty (cca 40 mil. Kč), avšak následoval prudký pokles, který trval až do roku 2013 (viz obrázek 7). Po tomto období docházelo k mírným výkyvům, přičemž roky 2015 a 2016 se vyznačovaly opět nízkými příjmy z transferů. Od roku 2017 nastal výrazný růst, který vyvrcholil v roce 2020, kdy transfery dosáhly nejvyšší hodnoty od roku 2010. Tento nárůst byl pravděpodobně spojen s dotačními programy a mimořádnými opatřeními souvisejícími s pandemií COVID-19. Po roce 2020 následoval prudký propad, přičemž nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2021. V následujících letech došlo k mírnému oživení a v roce 2023 lze pozorovat stabilizaci přijatých transferů.

V roce 2010 přijala obec Police nad Metují nejvyšší objem transferů v rámci celého sledovaného období. Nejdůležitější investiční dotaci představovala částka 24,16 mil. Kč určená na intenzifikaci čistíčky odpadních vod. Kromě toho město získalo investiční a neinvestiční dotaci z Fondu soudržnosti a Státního fondu životního prostředí ve výši 2,72 mil. Kč. Tyto prostředky byly využity na zateplení Mateřské školy v Polici nad Metují.

V roce 2018 byla získána dotace od Ministerstva zemědělství ve výši 13,14 mil. Kč na rekonstrukci Hlavňovského rybníka. Ministerstvo pro místní rozvoj poskytlo prostředky z programu Integrovaného regionálního operačního programu ve výši 6,39 mil. Kč na stavební úpravy požární zbrojnice. Další finanční podpora ve výši 1,5 mil. Kč byla poskytnuta Královéhradeckým krajem na třetí etapu stavebních úprav a přístavby ZUŠ. Projekt „Od řemesla k počítači“ byl podpořen dotací ve výši 7,41 mil. Kč od Ministerstva pro místní rozvoj.

V roce 2019 došlo k posílení příjmů městského rozpočtu díky několika průtokovým dotacím. Základní a Mateřská škola Police nad Metují obdržela finanční prostředky od Ministerstva pro místní rozvoj v rámci programu Integrovaného regionálního operačního programu ve výši

2,87 mil. Kč na realizaci projektu „Rekonstrukce učeben včetně zajištění bezbariérovosti“. Dále byly poskytnuty průtokové dotace od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ve výši 5,39 mil. Kč a 1,19 mil. Kč. Ministerstva pro místní rozvoj rovněž přispělo částkou 2,44 mil. Kč na rekonstrukci odborných učeben. Kromě toho město získalo investiční dotaci ve výši 14,14 mil. Kč na projekt „Opatření ke zvýšení bezpečnosti silničního provozu v Polici nad Metují – Komenského náměstí a autobusové nádraží“.

Rok 2020 představoval další významné období v oblasti přijatých transferů města Police nad Metují, a to zejména v důsledku mimořádných okolností spojených s pandemií koronaviru. Město obdrželo jednorázový nenávratný příspěvek ve výši 5,06 mil. Kč jako kompenzační bonus související s krizovými opatřeními přijatými v rámci boje proti pandemii. Kromě tohoto mimořádného příspěvku byly městu poskytnuty i investiční dotace ex post z různých programů. Ministerstvo pro místní rozvoj v rámci Integrovaného regionálního operačního programu přispělo na výstavbu cyklotrasy Žabokrky – Velké Petrovice částkou 6,14 mil. Kč. Ze stejného programu byla také financována výstavba chodníku mezi Žďárem nad Metují a Policí nad Metují, na který město obdrželo 1,33 mil. Kč. Další investiční podpora přišla z Operačního programu Životní prostředí, v rámci, kterého Ministerstvo životního prostředí poskytlo dotaci ve výši 3,02 mil. Kč na realizaci projektu „Protipovodňová opatření pro město Police nad Metují“. Vedle investičních transferů získalo město také neinvestiční průtokovou dotaci od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ve výši 4,4 mil. Kč, která byla určena pro Základní a Mateřskou školu Police nad Metují.

3.4.3 Nedaňové příjmy

Celkově lze vývoj nedaňových příjmů, který je k vidění na obrázku 7 lze v obci hodnotit jako relativně stabilní s postupným zvyšováním, přerušným několika výkyvy. Nedaňové příjmy se průměrně na celkových příjmech podílejí 13,5 %. Období 2010–2013 bylo charakteristické mírným růstem s menším poklesem v roce 2012. Hodnoty se pohybovaly mezi 9–12 mil. Kč. V letech 2013–2017 docházelo ke stagnaci, kdy se nedaňové příjmy držely na relativně stabilní úrovni. Rok 2019 přinesl výrazný nárůst, který dosáhl svého vrcholu na nejvyšší hodnotě sledovaného období (skoro 18 mil. Kč). Tento skok byl zapříčiněn prodejem městských pozemků určených pro výstavbu rodinných domů. Období 2021–2023 se opět vyznačuje

růstem, přičemž v roce 2023 dosahují nedaňové příjmy svého druhého historického maxima. Tento trend naznačuje stabilizaci a možný návrat k dlouhodobému růstu.

Nejvýznamnější část nedaňových příjmů tvoří **příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem**, přičemž největší podíl představují příjmy z pronájmu majetku. Vykazují stabilní růst s občasnými mírnými propady. Nejnižší hodnota zaznamenaná v roce 2010 dosáhla 6,42 mil. Kč, zatímco v roce 2023 dosáhla nejvyšší úrovně ve výši 13,77 mil. Kč. Nejvýraznější nárůst nastal v roce 2022, kdy došlo k navýšení o 31,80 %. Největší propad byl zaznamenán v roce 2020, a to o 15,17 %.

Další složkou **jsou příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy**. Nejvyšší příjem z prodeje nekapitálového majetku v roce 2023 dosáhl 3,11 mil. Kč, zatímco nejnižší hodnota byla evidována v roce 2013 a činila 0,9 mil. Kč. Nejvýraznější procentuální nárůst nastal mezi lety 2018 a 2019, kdy došlo k navýšení o 95,33 %, zatímco největší pokles byl zaznamenán mezi lety 2010 a 2011, kdy se snížil o 52,65 %.

V letech 2011 a 2019 měly také na nedaňových příjmech významný podíl **přijaté sankční platby a vratky transferů**. V roce 2011 dosáhly hodnoty 2,83 mil. Kč, zatímco v roce 2019 činily 3,64 mil. Kč.

3.4.4 Kapitálové příjmy

Průměrný podíl kapitálových příjmů na celkových příjmech činí 3,01 %. Celkově mají kapitálové příjmy nejnižší podíl na celkových příjmech. Největší podíl byl zaznamenán v roce 2010, kdy dosáhl 12,93 mil. Kč, především díky prodeji dlouhodobého majetku. V tomto roce město prodalo objekt bývalé „škvárovny“ za 4,11 mil. Kč a také několik stavebních parcel. Naopak nejnižší podíl kapitálových příjmů na celkových příjmech byl v roce 2015, ve kterém dosáhl pouze 0,18 mil. Kč.

Největší nárůst kapitálových příjmů nastal mezi roky 2022 a 2023, kdy vzrostly více než 11násobně, konkrétně o 3,96 mil. Kč. Růst souvisel s prodejem pozemků v roce 2023. Naopak největší pokles kapitálových příjmů nastal mezi roky 2010 a 2011 a to o 8,24 mil. Kč.

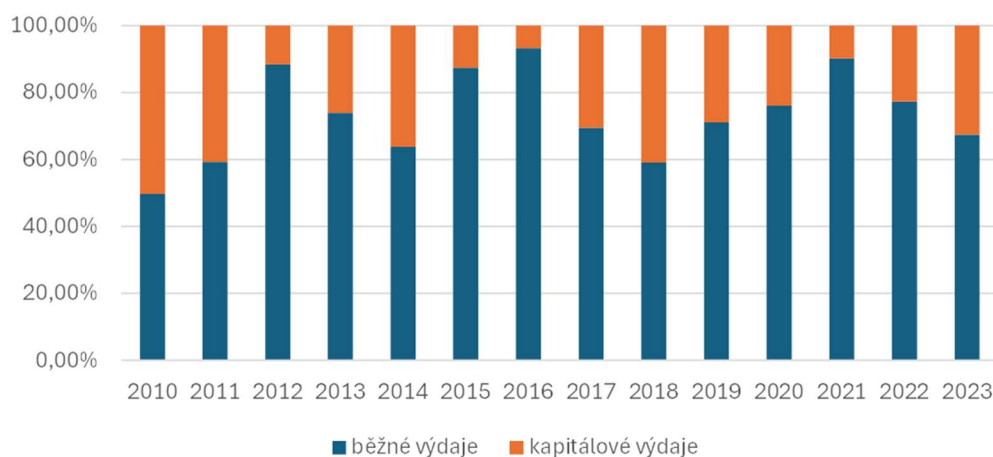
3.5 Výdaje rozpočtu obce

Tato kapitola se zaměřuje na analýzu výdajové stránky rozpočtu obce Police nad Metují, přičemž výdaje budou sledovány ze dvou hledisek. Prvním pohledem je členění na běžné a kapitálové výdaje, druhým pak klasifikace podle rozpočtových paragrafů. Běžné výdaje zahrnují náklady na provozní činnosti, jako jsou mzdy zaměstnanců, nákup služeb, materiálů

a energie, údržba majetku či neinvestiční transfery. Tyto výdaje jsou nezbytné pro zajištění fungování samosprávy a veřejných služeb. Kapitálové výdaje naopak znázorňují investiční aktivity obce, například výstavbu nové infrastruktury, rekonstrukci budov nebo pořízení dlouhodobého majetku. Sledujeme-li toto rozdělení, můžeme identifikovat, do jaké míry se obec zaměřuje na rozvoj oproti pokrytí běžných provozních nákladů.

Rozpočtové výdaje obce dále členěny podle jednotlivých paragrafů, což umožňuje detailní sledování, jakým způsobem obec nakládá s finančními prostředky v různých oblastech veřejného života. Významnou část tvoří výdaje na **služby pro obyvatelstvo**, které odrážejí míru podpory veřejných služeb a kvalitu života občanů. Tato klasifikace pomáhá posoudit, jak efektivně jsou prostředky alokovány ve prospěch místních obyvatel. Další důležitou oblastí jsou výdaje směřující do **průmyslu a dalších odvětví hospodářství**, kde se obec zaměřuje na rozvoj infrastruktury a podporu podnikání. Tyto investice mohou mít zásadní dopad na ekonomický růst, zvyšování zaměstnanosti, přilákání nových investorů a celkovou stabilitu místní ekonomiky. Nedílnou součástí rozpočtu jsou také výdaje na **všeobecnou veřejnou správu a služby**, které zahrnují náklady na chod obecní samosprávy a administrativní zajištění veřejných funkcí. Tato oblast je klíčová pro plynulé fungování obce. Významnou roli hraje rovněž oblast **sociálních věcí a politiky zaměstnanosti**, jež odráží sociální politiku obce a její schopnost reagovat na potřeby zranitelných skupin obyvatelstva. Výdaje v kategorii **bezpečnost státu a právní ochrana** pak ukazují, jakým způsobem obec investuje do ochrany života a majetku svých obyvatel, například skrze podporu hasičských sborů nebo bezpečnostních opatření. Poslední sledovanou oblastí je **zemědělství, lesní hospodářství a rybníkářství**, kde výdaje přispívají k udržitelnému rozvoji obce a ochraně přírodních zdrojů. Tato kategorie nabývá na významu zejména v souvislosti s ekologickým přístupem k hospodaření a ochranou krajiny.

Sloupcový graf na obrázku 10 ukazuje poměr běžných a kapitálových výdajů v procentech mezi lety 2010–2023. Během celého sledovaného období tvořily běžné výdaje dominantní část rozpočtu, s výjimkou roku 2010, kdy kapitálové výdaje představovaly větší podíl, a to pouze o 0,56 %. Tato skutečnost naznačuje, že obec v těchto obdobích investovala do větších projektů. Podíl běžných výdajů se stabilně pohyboval kolem 70 %, přičemž v roce 2012 a 2021 dosáhl hodnoty přibližně 90 %. Nejnižší podíl běžných výdajů byl zaznamenán v roce 2010, kdy činil 49,72 %. Kapitálové výdaje vykazovaly větší výkyvy, přičemž největší byly v letech 2010, 2011 a 2018, kdy se pohybovaly mezi 40–50 % celkových výdajů. Naopak v některých letech, například kolem roku 2016, byl jejich podíl výrazně nižší a to 6,75 %.

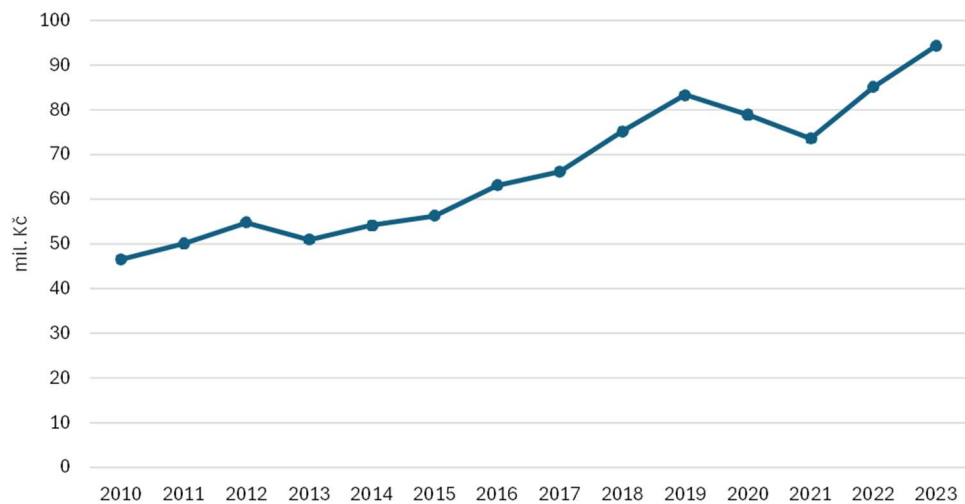

Obrázek 10: Vývoj poměrů běžných a kapitálových výdajů

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

3.5.1 Běžné výdaje

Běžné výdaje tvoří v průměru 73,30 % z celkových výdajů. Z obrázku 11 je zřejmé, že běžné výdaje vykazovaly celkově rostoucí trend s občasnými mírnými poklesy. V roce 2010 dosahovaly výše 46,56 mil. Kč a následně postupně narůstaly. První výraznější pokles byl zaznamenán v roce 2013, přičemž meziroční změna oproti roku 2012 činila 6,96 %. Po tomto krátkodobém útlumu se výdaje opět začaly zvyšovat, přičemž nárůst vyvrcholil v roce 2019, kdy dosáhly úrovně 83,38 mil. Kč. Od roku 2013, kdy hodnota činila 50,93 mil. Kč, došlo do roku 2019 k navýšení o 63,72 %. Nicméně v letech 2020 a 2021 došlo k jejich snížení, což lze přičíst dopadům pandemie COVID-19. Mezi zmíněnými roky byl zaznamenán největší procentuální meziroční pokles o 15,64 %. Následně v letech 2022 a 2023 následoval prudký nárůst, kdy běžné výdaje dosáhly svého maxima za sledované období. V roce 2023 běžné výdaje skončily nejvyšší, a to ve výši 94,31 mil. Kč. Oproti roku 2010 nejvíce vzrostly zejména neinvestiční nákupy, které vzrostly o 22,13 mil. Kč, výdaje na platy se zvýšily o 12,28 mil. Kč a neinvestiční transfery veřejnoprávním osobám narostly o 14,16 mil. Kč.

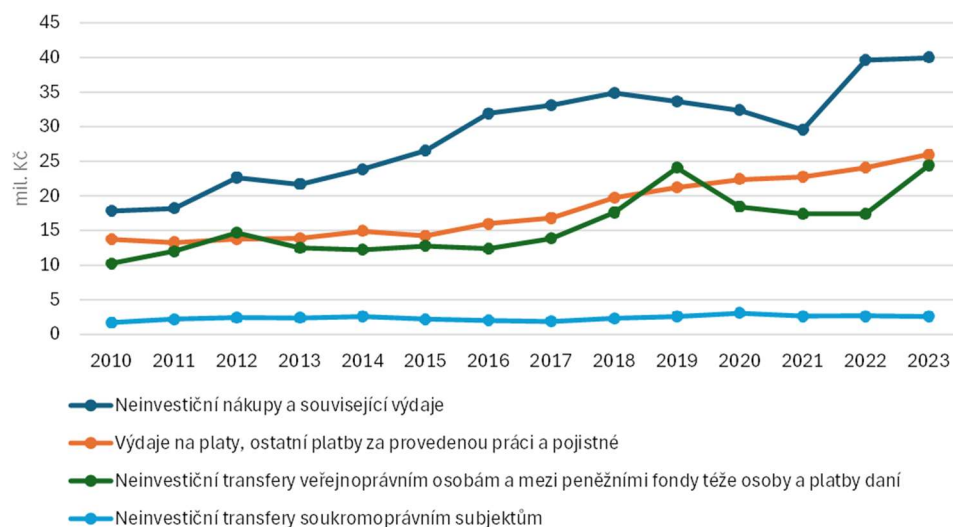

Obrázek 11: Vývoj běžných výdajů

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

Neinvestiční nákupy a související výdaje byly ve všech sledovaných obdobích nejvýznamnější položkou běžných výdajů, přičemž největší část tvořily výdaje na nákup služeb. Do kategorie nákup služeb se řadí např. nákup ostatních služeb, služby telekomunikací a radiokomunikací, konzultační, poradenské a právní služby, služby školení a vzdělávání a také nájemné.

Na začátku sledovaného období byly neinvestiční nákupy a související výdaje ve výši 17,83 mil. Kč. Jak ukazuje obrázek 12, od roku 2010 vykazovaly tyto výdaje postupný růst, přičemž v roce 2013 došlo k dočasnému poklesu o 4,20 %. Po roce 2013 následoval opětovný růst, který v roce 2018 dosáhl tehdejšího maxima 34,87 mil. Kč. Od roku 2019 výdaje začaly klesat, přičemž největší pokles nastal v roce 2021, kdy došlo k snížení o 8,62 %. Po tomto poklesu začaly neinvestiční nákupy a související výdaje prudce růst, v roce 2022 došlo k největšímu meziročnímu zvýšení o 34,10 %. Největší podíl na zvýšení neinvestičních nákupů a souvisejících výdajů měl nárůst výdajů na ostatní nákupy, především opravy a udržování. Po prudkém zvýšení se následně výdaje stabilizovaly a v roce 2023 dosáhly výše 39,96 mil. Kč.

Obrázek 12: Vývoj složek běžných výdajů

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

Výdaje na platy, ostatní platby za provedenou práci a pojistné začínaly v roce 2010 na úrovni 13,72 mil. Kč. Během sledovaného období ukazatel vykázal dva mírné poklesy (viz obrázek 12), přičemž jinak byl jejich vývoj mírně rostoucí. První pokles nastal na začátku sledovaného období v roce 2011 o 3,28 %, a druhý pokles se objevil v roce 2015 o 4,43 %. Největší nárůst nastal v roce 2018, kdy výdaje vzrostly o 17,42 %. Následoval opět mírný nárůst a rok 2023 skončil s výdaji ve výši 26 mil. Kč. Mezi roky 2010 a 2023 došlo k meziročnímu procentuálnímu navýšení o 89,50 %.

Výdaje na platy, ostatní platby za provedenou práci a pojistné představují druhou nejvýznamnější položku výdajů. Pouze v letech 2012 a 2019 měly vyšší podíl neinvestiční transfery veřejnoprávním osobám, které v roce 2012 převýšily tuto kategorii o 6,53 % a v roce 2019 o 13,33 %.

Neinvestiční transfery veřejnoprávním osobám a mezi peněžními fondy téže osoby a platby daní představují ve většině let třetí nejvýznamnější výdajovou položku. V roce 2010 dosahují hodnoty úrovně 10,24 mil. Kč, přičemž v následujících dvou letech dochází k jejich mírnému růstu. Po roce 2012 nastává mírný pokles, po němž následuje období stability s minimálními výkyvy. Od roku 2017 dochází k výraznému nárůstu, který kulminuje kolem roku 2019 na hodnotě 24,06 mil. Kč. V roce 2020 dochází k nejvýraznějšímu propadu, kdy se částka snižuje na 18,4 mil. Kč, což představuje meziroční pokles o 23,52 %. Následně hodnoty

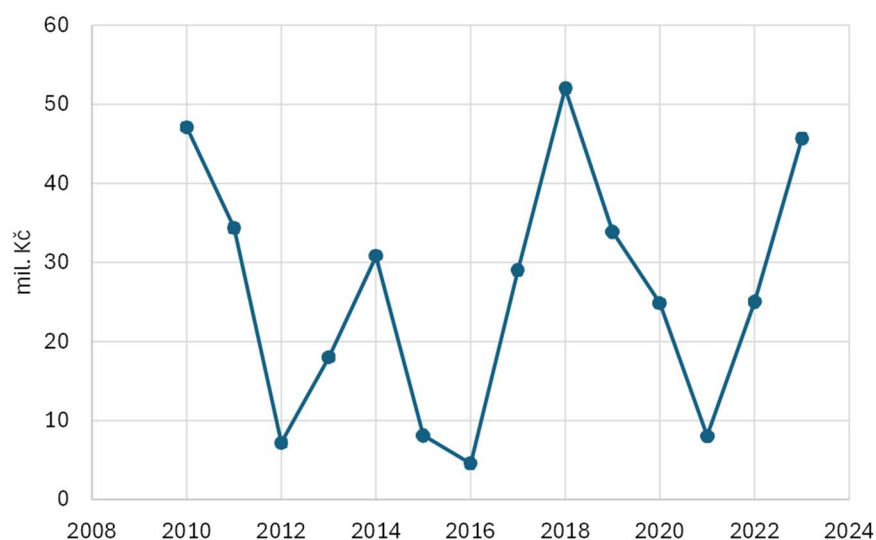
pokračují v mírném poklesu, avšak v roce 2023 dochází k obratu a prudkému růstu o 40,15 % na 24,4 mil. Kč.

Neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům zahrnují transfery neziskovým subjektům a podnikatelům. V roce 2010 dosahují hodnoty 1,72 mil. Kč. Mezi roky 2010 a 2011 dochází k nejvýraznějšímu meziročnímu nárůstu o 28,49 %, po němž následuje postupný růst až do roku 2014, přičemž v roce 2013 dochází k mírné stagnaci. Po roce 2014 nastává pokles, přičemž nejvýraznější propad je zaznamenán mezi lety 2014 a 2015, kdy dochází k poklesu o 14,73 %. Tento trend pokračuje až do roku 2017, kdy hodnota dosahuje 1,86 mil. Kč. Následně dochází k obratu a opětovnému růstu, který vrcholí v roce 2020 na 3,04 mil. Kč, což představuje nejvyšší hodnotu v celém sledovaném období. Po tomto vrcholu následuje další pokles, který pokračuje i v následujících letech.

Mezi další složky běžných výdajů obce patří například neinvestiční transfery do zahraničí, neinvestiční půjčené prostředky, neinvestiční transfery obyvatelstvu a ostatní neinvestiční transfery, které se v rozpočtu objevují v nižších částkách.

3.5.2 Kapitálové výdaje

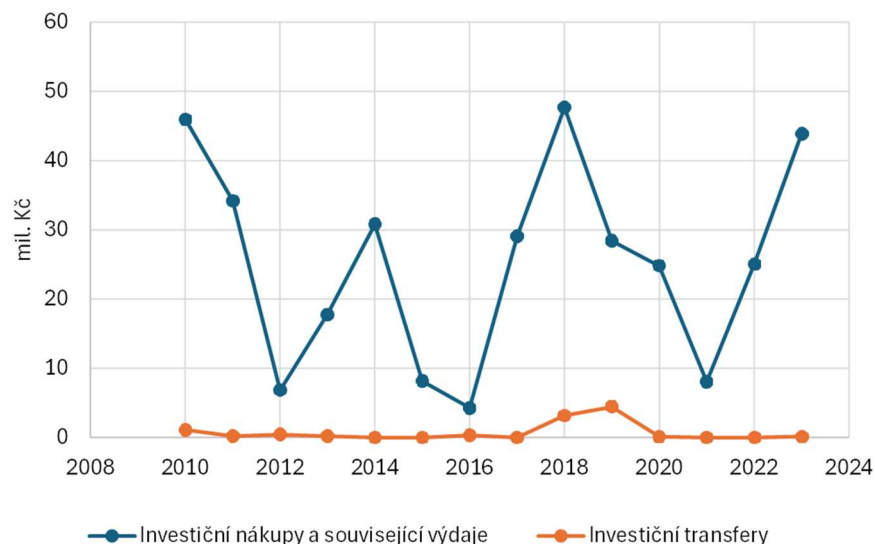
Obrázek 13 znázorňuje cyklické výkyvy kapitálových výdajů, které se vyznačují obdobími prudkého růstu následovanými výraznými poklesy. Celkový podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích je 26,7 %. V roce 2010 dosahují kapitálové výdaje 47,09 mil. Kč, avšak následně dochází k prudkému propadu na 7,2 mil. Kč, což představuje pokles o 84,71 %. Po tomto propadu následuje opětovný růst, který vrcholí v roce 2014 na 30,79 mil. Kč. V roce 2014 byly kapitálové výdaje navýšeny v důsledku úpravy místní komunikace, rekonstrukce sociálního zařízení v ZUŠ a provedení oprav v základní škole, zahrnujících opravu podlah, rekonstrukci interiéru a dokončení zateplení budovy. Poté opět dochází k poklesu, přičemž v roce 2016, klesají kapitálové výdaje na nejnižší úroveň v celém sledovaném období, dosahující 4,57 mil. Kč. Po tomto období dochází k prudkému růstu, který vrcholí v roce 2018, kdy kapitálové výdaje dosahují nejvyšší hodnoty 52,02 mil. V roce 2018 došlo k navýšení kapitálových výdajů v souvislosti s probíhající výstavbou přístavby třetí etapy základní umělecké školy. Následuje další pokles, který trvá do roku 2021, ve kterém se hodnoty snižují o 84,51 %. Po roce 2021 dochází k opětovnému rychlému růstu kapitálových výdajů, které v roce 2023 překračují hranici 45 mil. Kč.

Obrázek 13: Vývoj kapitálových výdajů

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

Do kategorie investičních nákupů a souvisejících výdajů patří pořízení dlouhodobého hmotného majetku a nákup pozemků. V roce 2010 dosahují Investiční nákupy a související výdaje 45,98 mil. Kč, avšak následně dochází k jejich poklesu až do roku 2012, kdy se snížily na 6,81 mil. Kč, což představuje propad o 85,19 % oproti roku 2010. Po tomto období následuje růst, který vrcholí v roce 2014. Poté výdaje opět klesají a v roce 2016 dosahují svého minima ve sledovaném období, kdy se zastavují na 4,27 mil. Kč, což odpovídá poklesu o 86,13 %. Obec v tomto roce investovala do pořízení majetku částku 3,24 mil. Kč. Po tomto propadu dochází k prudkému nárůstu, který vyústí v roce 2018 v dosažení nejvyšší hodnoty 47,65 mil. Kč, kdy na této hodnotě mělo největší podíl pořízení dlouhodobého majetku (staveb) v hodnotě 41,89 mil. Kč. V tomto roce docházelo k rekonstrukci 3. etapy základní umělecké školy. Následuje postupný pokles investičních výdajů, který se v roce 2021 zastavuje na relativně nízké úrovni. Od roku 2021 dochází k opětovnému růstu, přičemž v roce 2023 hodnoty výrazně stoupají a uzavírají sledované období na 43,84 mil. Kč. Vývoj investičních nákupů a souvisejících výdajů v jednotlivých letech je k vidění na obrázku 14.

Obrázek 14: Vývoj jednotlivých kategorií kapitálových výdajů

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

Investiční transfery, jak je k vidění na obrázku 14 mají výrazně nižší podíl na kapitálových výdajích než investiční nákupy a související výdaje. Na počátku sledovaného období investiční transfery dosahují hodnoty 1,1 mil. Kč, avšak již v roce 2011 dochází k poklesu. Následující roky se nesou ve znamení nízkých hodnot s minimálními výkyvy, přičemž nejnižší úroveň je zaznamenána v roce 2013 na úrovni 0,2 mil. Kč. V letech 2014, 2015, 2017, 2021 a 2022 nejsou v rozpočtu obce žádné investiční transfery. Zlom přichází od roku 2016, kdy dochází k prudkému nárůstu, jenž kulminuje v roce 2019, kdy investiční transfery dosahují maximální hodnoty 4,43 mil. Kč. Tento růst je následně vystřídán větším propadem v roce 2020 na pouhých 0,1 mil. Kč. Poslední sledovaný rok 2023 končí s hodnotou 0,15 mil. Kč, což naznačuje setrvalý stav nízkých investičních transferů po jejich výrazném poklesu po roce 2019.

3.5.3 Výdaje podle rozpočtových paragrafů

V letech 2010 a 2011 směřovaly nejvyšší investice obce do průmyslových a dalších odvětví hospodářství. Hlavním faktorem byl rozvoj vodního hospodářství, především intenzifikace čističky odpadních vod, která probíhala v roce 2010. V roce 2011 pokračovala rekonstrukce a intenzifikace druhé linky této čističky. Největší podíl na celkových výdajích připadl na rok 2010, kdy dosáhl 44,59 %.

Od roku 2012 se nejvýznamnější část výdajů přesunula do oblasti služeb pro obyvatelstvo. Nejvyšší podíl na celkových výdajích připadl na rok 2023, neboť došlo k instalaci nového veřejného osvětlení a dokončení výstavby dopravní infrastruktury v několika ulicích v obci.

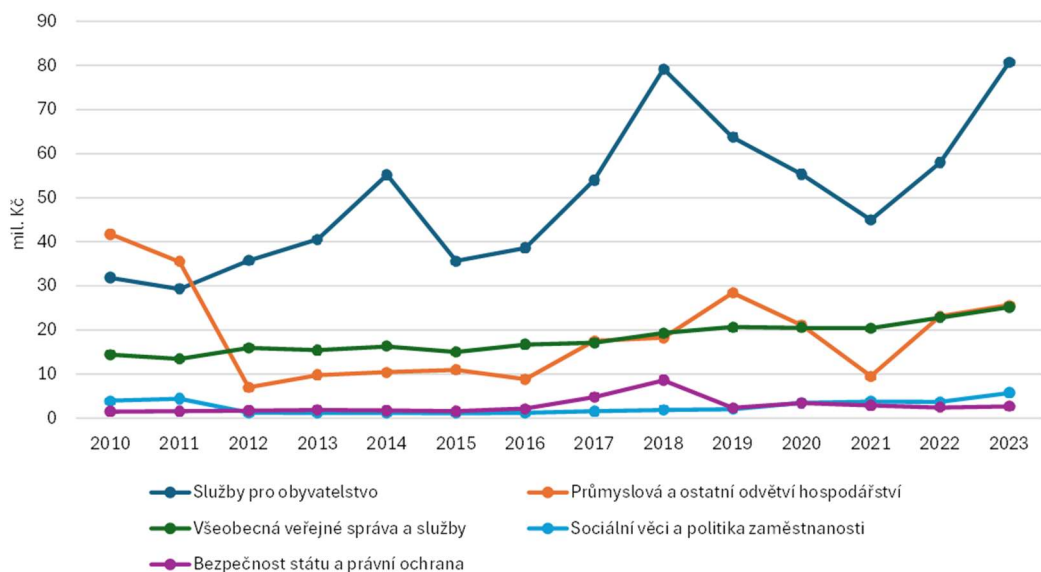
Součástí městského rozpočtu jsou také výdaje na zemědělství, lesní hospodářství a rybářství. Ty však představují nejmenší podíl na celkových výdajích města, pohybující se v řádu několika desítek tisíc korun, na začátku sledovaného období dosahovaly hodnot v řádu stovek tisíc korun, v průměru zaujímaly pouze 0,36 % výdajů, proto na ně není v rámci této části analýzy kladena větší pozornost.

Největší investice do všeobecné veřejné správy a služeb byly realizovány v roce 2023, přičemž nejvyšší podíl na celkových výdajích dosáhl tento sektor v roce 2012 s hodnotou 25,70 %. Od roku 2012 se na druhé nejvyšší položce ve výdajích obce střídaly všeobecná veřejná správa a služby s průmyslovými a dalšími odvětvími hospodářství. Průmyslová a další odvětví hospodářství měly druhý největší podíl na výdajích v letech 2017, 2019, 2020, 2022 a 2023. Ve zbylých letech měla druhý největší podíl na výdajích všeobecná veřejná správa a služby.

Růst výdajů v oblasti bezpečnosti státu a právní ochrany v roce 2018 byl způsoben investicemi do požární ochrany, konkrétně modernizací hasičské zbrojnice v obci.

Největší podíl sociálních věcí a politiky zaměstnanosti na celkových výdajích připadl na rok 2011, kdy dosáhl 5,23 %. Výdaje v této oblasti zůstávaly po celé sledované období relativně konstantní.

Oblasti bezpečnosti státu a právní ochrany a sociálních věcí a politiky zaměstnanosti se ve výdajích obce pohybovaly na obdobné úrovni.

Obrázek 15: Vývoj složek výdajů obce podle rozpočtové skladby

Zdroj: vlastní zpracování dle Monitor (2025)

Služby pro obyvatelstvo tvoří v průměru 53,91 % na celkových výdajích. Celkový vývoj se vyznačuje proměnlivými výkyvy s dlouhodobým růstovým trendem. V roce 2010 dosahuje počáteční hodnota 31,85 mil. Kč, avšak v následujícím roce dochází k mírnému snížení o 8 %. Od roku 2012 je patrný postupný růst, který vrcholí v roce 2014 na úrovni 55,21 mil. Kč (viz obrázek 15). Po dosažení této úrovně následuje nejvýraznější procentuální pokles o 35,41 %, avšak od roku 2016 dochází k opětovnému nárůstu. Ten vrcholí v roce 2018, kdy je dosaženo druhé nejvyšší hodnoty ve sledovaném období – 79,2 mil. Kč. V roce 2018 bylo nejvíce investováno do vzdělávání, přesněji do základní umělecké školy a do mateřské a základní školy. Mezi lety 2017 a 2018 došlo k nejvýraznějšímu meziročnímu růstu o 46,45 %. Po dosažení tohoto maxima dochází k postupnému poklesu, který pokračuje až do roku 2021, kdy jsou hodnoty nejnižší od roku 2016. Od roku 2022 lze opět pozorovat prudký růst, který vrcholí v roce 2023 na úrovni 80 mil. Kč, což představuje nejvyšší hodnotu v celém sledovaném období. V roce 2023 směřovalo nejvíce investic do oblasti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje.

Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství tvoří podíl na celkových výdajích v průměru 20,21 %. V roce 2010 dosáhly hodnoty svého maxima ve sledovaném období, a to 41,76 mil. Kč. Následně došlo k výraznému poklesu, který vyvrcholil v roce 2012, kdy byly zaznamenány nejnižší hodnoty 7 mil. Kč, což představuje pokles o 34,76 mil. Kč. Mezi lety 2012 a 2016 zůstávaly hodnoty relativně stabilní na nízké úrovni. Po roce 2016 nastal postupný

růst, který vyvrcholil v roce 2019 na 28,43 mil. Kč. Poté následovalo období poklesu, jež vyústilo v roce 2021 v dosažení 9,55 mil. Kč, což představuje snížení o 66,41 %. V následujících letech došlo k opětovnému nárůstu, přičemž v roce 2023 hodnoty dosáhly 25,66 mil. Kč, což odpovídá poklesu o 38,55 % ve srovnání s počáteční hodnotou sledovaného období. Největší podíl této částky šel na dopravu, konkrétně na pozemní komunikace.

Křivka **všeobecné veřejné správy a služby** (viz obrázek 15) ukazuje, že v prvních letech se hodnoty pohybovaly v rozmezí 13 až 16 mil. Kč, přičemž docházelo k určitým výkyvům. Nejvýraznější nárůst byl mezi lety 2011 a 2012, kdy hodnoty vzrostly o 18,54 %. Naopak největší pokles nastal v roce 2015, kdy činil 7,74 %. Od roku 2016 lze sledovat postupný růst, přerušovaný mírnými poklesy v letech 2020 a 2021. Rok 2023 představuje nejvyšší úroveň za celé sledované období, dosahující 25,17 mil. Kč. Celkový trend naznačuje stabilní růst doprovázený menšími výkyvy v některých letech a na celkových výdajích se podílí v průměru 20,06 %.

Průměrný podíl výdajů na **bezpečnost státu a právní ochranu** činí 2,78 % z celkových výdajů. Na začátku se hodnoty držely na poměrně stabilní úrovni mezi 1,5 až 2 mil. Kč, přičemž do roku 2015 byl patrný mírný nárůst. Od roku 2016 došlo k prudkému růstu, který vyvrcholil v roce 2018 nejvyšší zaznamenanou hodnotou 8,59 mil. Kč. Následně nastal výrazný pokles, kdy v roce 2019 hodnota klesla na přibližně 2,37 mil. Kč, což představuje snížení o 72,41 % oproti roku 2018. V následujících letech se vývoj vyznačoval mírným kolísáním s menšími nárůsty a poklesy, přičemž hodnoty se pohybovaly v rozmezí 2-4 mil. Kč. Celkově lze říct, že trend zůstává stabilní, s výjimkou výrazného výkyvu v roce 2018.

V roce 2010 dosáhly výdaje na **sociální věci a politiku zaměstnanosti** hodnoty 3,98 mil. Kč. Následně došlo k mírnému nárůstu, avšak poté následoval výrazný pokles. Mezi lety 2011 a 2012 došlo k propadu o 71,49 % na úroveň 1,26 mil. Kč. Následující období až do roku 2016 bylo charakterizováno stagnací s menšími výkyvy. Od roku 2016 začal postupný růst, přičemž nejvýraznější nárůst nastal v roce 2020, kdy dosáhl 69,76 %. Mezi lety 2020 a 2022 tempo růstu zpomalilo, ale mírný nárůst byl stále patrný. Výrazný skok nastal mezi roky 2022 a 2023, kdy hodnota prudce vzrostla o 53,62 % na nejvyšší úroveň ve sledovaném období, dosahující 5,73 mil. Kč. Největší podíl této částky šel na sociální služby v oblasti sociální péče. Celkové výdaje na sociální věci a politiku zaměstnanosti představují podíl 2,76 %.

3.6 Shrnutí analýzy a doporučení

U města Police nad Metují byla provedena analýza, která se zaměřuje na rozpočet města z hlediska jeho příjmové stránky, která zahrnuje daňové a nedaňové příjmy, přijaté transfery a kapitálové příjmy. Zároveň se věnuje i výdajové stránce rozpočtu, kde jsou výdaje členěny na běžné a kapitálové, a dále jsou rozčleněny dle jednotlivých skupin paragrafů. S ohledem na hlavní výsledky analýzy finančního hospodaření obce v daném období je formulováno několik doporučení, která by mohla napomoci k optimalizaci a zefektivnění rozpočtového hospodaření.

Analýza finanční struktury obcí ukazuje, že hlavní podíl v celkových příjmech tvoří daňové příjmy, které jsou však značně ovlivněny legislativními opatřeními a nelze je přímo upravovat. Jednou z výjimek, kterou obec může teoreticky upravit, jsou místní poplatky a daň z nemovitostí. Tyto příjmy mohou obce zvyšovat, nicméně obec tuto možnost již využila a například nedávno zvýšila místní poplatky. Z tohoto důvodu **existuje omezený prostor pro další zvyšování poplatků** bez rizika negativního dopadu na obyvatele, což by mohlo vést k nespokojenosti. Daňové příjmy vykazují dlouhodobě rostoucí tendenci, což představuje pozitivní faktor pro stabilitu financování města. Tento trend by měl být i nadále podporován.

Na rozdíl od daňových příjmů se přijaté transfery vyvíjejí značně kolísavě, což může způsobovat výkyvy v rozpočtu. Vzhledem k této nestabilitě **by bylo vhodné, aby město vytvořilo systematický plán investic, na který by navazoval přehled potenciálního využívání dostupných dotačních prostředků**. Obec by měla soustředit svou pozornost na získávání transferů a dotací, které mohou získat od státu nebo Evropské unie. Jedním z řešení může být odborník na dotace, a to formou zaměstnání nebo externí smlouvy, který pomůže efektivně identifikovat a využít příležitosti k získání financí z různých dotačních programů. Taková strategie by mohla vést k efektivnějšímu čerpání dotací a snížení finanční nejistoty. Dalším souvisejícím opatřením je **rozložení větších investic do delšího časového horizontu**, což přispěje ke stabilizaci jak transferů, tak i kapitálových výdajů. Pokud se rozsáhlé projekty financují postupně v několika fázích, žádosti o dotační prostředky jsou rovnoměrně rozloženy v čase. Tím se sníží rizika spojená s náhlými výkyvy v rozpočtu a zároveň by město mohlo lépe koordinovat své finanční zdroje. Například u rekonstrukce komunikací, budov nebo infrastruktury je možné postupovat po etapách. Investice nemají být zaměřeny pouze na jednorázové velké projekty, ale také na průběžnou modernizaci a opravy, což povede k rovnoměrnějším kapitálovým výdajům. Systematický přístup k plánování investic přispěje k větší rozpočtové stabilitě a efektivnějšímu využití dostupných finančních prostředků. Tyto přijaté finanční prostředky je třeba využívat na konkrétní projekty, které podpoří rozvoj obce.

Například zaměření se na podporu bytové výstavby. Police nad Metují se dlouhodobě potýká s nedostatkem dostupných bytových jednotek. Zajištění dostatečného množství bytů nepřispěje pouze ke stabilizaci počtu obyvatel, ale také podpoří celkový rozvoj města.

Nedaňové příjmy se v čase příliš nemění, což sice zajišťuje určitou stabilitu, avšak jejich celkový objem zůstává relativně nízký. Občasný mírný nárůst nelze považovat za výrazný růstový trend, proto je vhodné hledat způsoby, jak tuto složku příjmů zvýšit. Jedním z možných řešení by mohla být úprava cen za pronájmy obecních prostor a služeb. Například sál v Pellyho domech a Kolárovo divadlo jsou v současné době pronajímány za 1000 Kč na osm hodin, což s ohledem na rostoucí náklady na údržbu a energie není dostatečné. Přehodnocení této částky by mohlo přispět k navýšení nedaňových příjmů města. Podobně lze zvážit úpravu cen dalších služeb, jako je výpůjčka dataprojektoru a přenosného plátna pro soukromé účely, která je aktuálně zpoplatněna částkou 300 Kč na den. Rovněž pronájem celého víceúčelového hřiště za 750 Kč denně naznačuje, že existuje prostor pro případné zvýšení poplatků.

Důležité je však najít rovnováhu mezi potřebou navýšit příjmy a zachováním dostupnosti těchto služeb pro veřejnost. Město by proto mohlo provést analýzu srovnatelných poplatků v jiných obcích a zohlednit i ekonomické možnosti místních obyvatel. Postupné a přiměřené úpravy cen by mohly přispět k navýšení nedaňových příjmů, aniž by to mělo výrazně negativní dopad na využívání obecních prostor a služeb.

Dále také podporou kulturních akcí by obci mohly vzrůst nedaňové příjmy a mohla by otevřít nové možnosti pro získání finančních prostředků do svého rozpočtu. Jedním z konkrétních příkladů může být návrat tradičního městského plesu. Tento typ akce může přispět nejen k vyšším příjmům obce, ale také posílit komunitní život. Příjmy by byly generovány především z prodeje vstupenek a případných dalších služeb, jako je rezervace míst nebo tomboly. Kromě přímých finančních příjmů mohou mít takové kulturní akce také pozitivní dopad na místní ekonomiku. Podnikatelé, především ti, kteří se zabývají gastronomií a občerstvením získají možnost poskytovat své služby během těchto událostí. Taková spolupráce mezi obcí a místními podnikateli by podpořila nejen kulturní dění, ale i místní obchod a vytvořila příležitosti pro další rozvoj podnikatelského prostředí v obci.

Kapitálové příjmy obce se vyznačují nízkou a nestálou úrovní. V některých letech jsou téměř nulové, zatímco v jiných dochází k mírnému nárůstu, což naznačuje nepravidelný prodej obecního majetku. Tato situace může naznačovat, že obec efektivně spravuje svůj majetek a neprodává ho zbytečně, nebo že je třeba lépe nakládat s dostupnými nemovitostmi

a pozemky. Pro zvýšení kapitálových příjmů by se město mohlo zaměřit na **důkladné zhodnocení využití obecního majetku**. Přestože jednorázový prodej může krátkodobě přinést finanční přínos, dlouhodobě výhodnější alternativou by mohlo být pronajímání těchto nemovitostí. Pravidelné příjmy z pronájmu by mohly přispět ke stabilnějšímu financování obce a snížit závislost na občasných prodejkách majetku. Obec realizovala výstavbu nové ulice, v jejímž rámci vlastní veškeré stavební parcely. Jakmile dojde k jejich prodeji, očekává se zvýšení kapitálových příjmů, což pozitivně ovlivní finanční situaci obce.

Běžné výdaje obce dlouhodobě rostou, což může naznačovat zlepšování veřejných služeb a rozvoj infrastruktury. Vzhledem k rostoucím nákladům na neinvestiční nákupy by měla obec **provést detailní analýzu jednotlivých položek a hledat úspory** například prostřednictvím efektivnějších veřejných zakázek či digitalizace služeb. U výrazném růstu mezd, je vhodné pravidelně vyhodnocovat efektivitu pracovníků.

Na rozdíl od běžných výdajů, kapitálové výdaje vykazují výrazné výkyvy. Období prudkého růstu se střídají s obdobími poklesu až na minimální úroveň. Tento cyklický charakter naznačuje, že investiční aktivity města probíhají nepravidelně, což může souviset s realizací větších projektů v určitých letech a absencí investic v jiných obdobích.

Město vynakládá nejvyšší podíl svých investic do oblasti služeb pro obyvatelstvo, čímž přispívá ke zvyšování celkové životní úrovně místních obyvatel. Tento přístup zároveň pomáhá snižovat míru odlivu obyvatel do jiných regionů, což je klíčové pro dlouhodobou stabilitu a rozvoj obce. Vzhledem k pozitivnímu dopadu těchto investic je vhodné v této strategii pokračovat a dále rozvíjet nabídku veřejných služeb tak, aby odpovídala aktuálním potřebám obyvatel a byla atraktivní i pro nové přistěhovalce.

Oblast výdajů na průmysl a hospodářství si zaslouží větší pozornost, jelikož jedním z klíčových problémů Police nad Metují je omezená nabídka pracovních míst. Tento faktor může způsobit úbytek obyvatel, snížení daňových příjmů a oslabení místní ekonomiky. Jedním z možných řešení je intenzivnější spolupráce mezi městem a podnikatelskou sférou, která by vedla k vytváření nových pracovních příležitostí. Město může motivovat podnikatele k rozšiřování jejich aktivit pomocí různých nástrojů, například daňových úlev, finančních pobídek na zaměstnávání místních obyvatel nebo snížení nákladů na pronájem městských prostor. Další možností je rozvoj cestovního ruchu, který může přinést nová pracovní místa. Díky své atraktivní poloze v blízkosti ADRŠPAŠSKO-TEPLICKÝCH SKAL má město potenciál přilákat větší množství turistů, což by vedlo k růstu podnikání v sektoru ubytování, gastronomie

a volnočasových aktivit. Vhodné je zaměřit se na zlepšení turistické infrastruktury, podporu místních podnikatelů v oblasti služeb a organizaci kulturních či sportovních akcí, které přiláká do regionu další návštěvníky.

ZÁVĚR

Financování malých obcí představuje dlouhodobě diskutované téma. Stejně jako v mnoha dalších oblastech, i zde sehrává významnou roli omezená dostupnost finančních prostředků. Pro realizaci svých plánů mohou obce čerpat finanční prostředky z různých zdrojů, včetně krajských fondů, státního rozpočtu nebo fondů Evropské unie. Cílem této bakalářské práce bylo posoudit strukturu veřejných rozpočtů v obci Police nad Metují.

Nejprve se práce zaměřila na vymezení problematiky veřejných rozpočtů a základních pojmů z této oblasti. Následně se věnuje principům, na kterých veřejné finance fungují, a jednotlivým funkcím, které plní. V této části bylo také důležité popsat hlavní problémy, které mohou ovlivnit fungování veřejných financí.

Po obecném vymezení problematiky je věnována pozornost veřejným rozpočtům v České republice. Je zde rozebrán státní rozpočet, a to z pohledu příjmové i výdajové stránky. Následuje přehled rozpočtů územní samosprávy, přičemž zvláštní důraz je kladen na hospodaření obcí a krajů. Dále jsou popsány rozpočty dalších veřejných institucí, konkrétně dobrovolných svazků obcí, příspěvkových organizací a organizačních složek. Teoretická část se rovněž věnuje mimorozpočtovým fondům. Tato část práce tvoří teoretický základ pro analýzu rozpočtového hospodaření konkrétní obce, které se věnuje analytická část.

Dále se práce zabývala analýzou vývoje příjmové a výdajové strany rozpočtu v obci Police nad Metují v letech 2010-2023. Při analýze byly využity především údaje z Monitoru, Českého statistického úřadu a rozpočtových dokumentů města Police nad Metují, včetně závěrečných účtů za období 2010 až 2023. Tyto veřejně dostupné informace z webových stránek města posloužily k sestavení grafů zobrazujících ekonomické ukazatele.

Z provedené analýzy vyplývá, že za období 2010–2023 tvořily největší část rozpočtových příjmů daňové příjmy a dotace. Kapitálové a nedaňové příjmy představovaly pouze menší podíl. Obec Police nad Metují vykazovala během období mezi roky 2010 a 2023 v hospodaření s rozpočtem pouze drobné výkyvy. Největší výkyv nastal v roce 2018, kdy došlo k výrazným investicím, jako byla kompletní rekonstrukce suterénu a kuchyně mateřské školy, stejně jako stavební úpravy a rekonstrukce ZUŠ. V tomto roce se obec dostala do schodku. Rozpočtový schodek byl vyrovnán využitím přebytků z předchozích let.

Na základě položené otázky: *Jaké jsou hlavní oblasti výdajů obce Police nad Metují v daném období a jak se měnily v čase?* Lze konstatovat, že město Police nad Metují vynakládá finanční

prostředky především na údržbu a rozvoj infrastruktury, například na opravy místních komunikací. Významnou část rozpočtu směřuje také do oblasti školství, konkrétně do rekonstrukce a modernizace školských zařízení, jako je základní umělecká škola. Na počátku sledovaného období bylo nejvíce prostředků investováno do vodního hospodářství. Od roku 2012 směřovaly největší finanční částky do oblasti školství, zejména do základních škol. V roce 2017 se zaměřily investice především na základní umělecké školy, ale v letech 2019, 2021 a 2022 investice opět směřovaly do základních škol. V roce 2020 byly prostředky nejvíce přerozdělovány do ochrany přírody a krajiny, a v roce 2023 do komunálních služeb a územního rozvoje, zejména na veřejné osvětlení.

Na základě provedené analýzy lze hospodaření obce hodnotit pozitivně, zejména díky stabilním příjmům a efektivnímu řízení výdajů, které jsou zaměřeny na podporu rozvoje městské infrastruktury a poskytování kvalitních služeb pro občany. V případě obce Police nad Metují je jasně patrná snaha o neustálý rozvoj a zlepšení životních podmínek pro místní obyvatele. Obec klade velký důraz na podporu školství a zájmových činností mládeže, čímž se významně podílí na zajištění kvalitního vzdělání a rozvoje mladé generace. Tyto investice nejenže přispívají ke vzdělání, ale také k rozvoji komunitního života a spokojenosti obyvatel, což je klíčové pro dlouhodobý růst a stabilitu obce.

V budoucnu bude nezbytné pokračovat v udržitelné správě rozpočtu a orientovat se na nové příležitosti pro zajištění dalšího rozvoje obce. To bude zahrnovat nejen efektivní využívání stávajících zdrojů, ale i hledání nových možností pro získávání finančních prostředků, a to jak z veřejných, tak soukromých zdrojů. Zároveň může být přínosné rozložit rozsáhlejší investiční plány do delšího časového období, čímž by se předešlo nadměrnému zatížení rozpočtu v jednotlivých letech. Vhodným krokem může být i zhodnocení cenové politiky v oblasti pronájmů obecních prostor a poskytovaných služeb, případně ji upravit na základě srovnání s obdobně velkými obcemi. Dále je žádoucí detailně zhodnotit využití obecního majetku a analyzovat jednotlivé rozpočtové položky s cílem identifikovat případné úspory a zvýšit efektivitu hospodaření. Takové kroky budou klíčové pro zajištění dalšího rozvoje obce a pro zlepšení kvality života jejích obyvatel v následujících letech.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BĚLOHRADSKÝ, Aleš, 2022. *České priority: Moderní řízení veřejných financí v ČR* [online]. Praha [cit.2024-11-03]. Dostupné z: <https://www.ceskepriority.cz/files/ceske-priority-moderni-rozeni-verejnych-financi-v-cr.pdf>
- [2] ČERNOHORSKÝ, Jan, 2020. *Finance: od teorie k realitě*. GRADA Publishing. ISBN 978-80-271-2215-8.
- [3] ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ, 2011. *Základy financí*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3669-3.
- [4] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2024. *Obce Královéhradecka - 2024* [online]. [cit.2025-03-01]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/obce-kralovehradecka-2024>
- [5] DVOŘÁK, Pavel, 2008. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Beckova edice ekonomie*. V Praze: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-075-1.
- [6] GRUBER, Jonathan, 2005. *Public finance and public policy*. New York, NY: Worth. Dostupné online. ISBN 978-0-7167-8655-9.
- [7] HAMERNÍKOVÁ, Bojka, 2017. *Veřejné finance: vybrané problémy*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-577-2.
- [8] HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ, 2010. *Veřejné finance*. 2. aktualiz. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 97880-7357-497-0.
- [9] HEJDUKOVÁ, Pavlína, 2015. *Veřejné finance – teorie a praxe*. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-298-4.
- [10] INSTITUT PRO VEŘEJNOU SPRÁVU PRAHA, 2018. *ROZPOČTOVÉ HOSPODAŘENÍ pro zastupitele obcí* [online]. [cit. 2025-02-17]. Dostupné z: file:///C:/Users/Probook/Downloads/Rozpocetove_hospodareni_pro_zastupitele_obci.pdf
- [11] KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ, 2025. *Police nad Metují* [online]. [cit. 2025-03-03]. Dostupné z: <https://www.hkregion.cz/dr-cs/102197-police-nad-metuji.html#page=0;orderby=2|ASC>
- [12] KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ, 2023. *Zaměstnaný region* [online]. [cit. -03-18]. Dostupné z: <https://www.zamestnanyregion.cz/cs/aktualni-situace-na-trhu-prace>

- [13] LAGS, 2024. *Police nad Metují* [online]. [cit. 2025-04-15]. Dostupné z: <https://www.lags.cz/police-nad-metuji-detail-obec-3944.html>
- [14] LAJTKEPOVÁ, Eva, 2021. *Veřejné finance v praxi České republiky*. Vydání: první. Brno: CERM, Akademické nakladatelství. ISBN 978-80-7623-064-4.
- [15] LAJTKEPOVÁ, Eva, 2013. *Veřejné finance v České republice: teorie a praxe*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, s.r.o. ISBN 978-80-7204-861-8.
- [16] MAS BROUMOVSKO+, 2021. *Socioekonomická analýza území MAS Broumovsko+*, z. s. [online]. [cit. 2025-03-21]. Dostupné z: https://www.mas.broumovsko.cz/wp-content/uploads/2021/03/Socioekonomicka-analyza-MAS-Broumovsko-2021_verze-2-1.pdf
- [17] MELICHER, Ronald W., Edgar A. NORTON a Laura TOWN, 2007. *Finance: foundations of financial institutions and management*. Hoboken: John Wiley. ISBN 978-0-470-00720-4.
- [18] MĚSTO POLICE NAD METUJÍ, 2025a. *Historie města* [online]. [cit. 2025-03-03]. Dostupné z: <https://www.policenm.cz/zivot-ve-meste/historie-mesta/>
- [19] MĚSTO POLICE NAD METUJÍ, 2025b. *Hospodaření města - Rozpočet, závěrečný účet* [online]. [cit. 2025-04-15]. Dostupné z: https://www.policenm.cz/mesto/hospodareni-mesta/hospodareni-mesta-rozpocet-zaverecny-ucet/?ftresult_menu=C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD
- [20] MĚSTO POLICE NAD METUJÍ, 2025c. *Organizační struktura*. Online. Dostupné z: <https://www.policenm.cz/mesto/organizacni-struktura/>. [cit. 2025-03-04].
- [21] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2024a. *Státní rozpočet* [online]. [cit. 2024-11-03]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/attachments/2024-03-07_Vybrane-agendy-Ministerstva-financi-ETR_v02.pdf
- [22] MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2024b. *Státní rozpočet 2024 v kostce* [online]. [cit. 2025-02-22]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/attachments/2024-03-26_Statni-rozpocet-2024-v-kostce_v02.pdf
- [23] MONITOR, 2025. *Město Police nad Metují (Náchod)* [online]. [cit. 2025-03-10]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.gov.cz/ucetni-jednotka/00272949/prehled?rad=t&obdobi=2412>

- [24] NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA, 2024. *Vše o veřejných financích* [online]. [cit. 2024-11-23]. Dostupné z: <https://www.rozpocetvarada.cz/o-verejnych-financich/vse-o-verejnych-financich/>
- [25] OCHRANA, František a Alena MAAYTOVÁ, 2012. Ekonomický časopis: *Východiska pro vytváření transparentního a nekorupčního systému zadávání veřejných zakázek* [online]. In: [cit. 2024-11-20]. Dostupné z: <https://www.sav.sk/journals/uploads/0622121907%2012%20Ochrana-RS.pdf>
- [26] PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR, 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-351-5.
- [27] PEKOVÁ, Jitka, Marek JETMAR a Petr TOTH, 2019. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-209-4.
- [28] PEKOVÁ, Jitka, 2008. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-358-4.
- [29] POLICKO, 2025. *Turistický informační portál* [online]. [cit. 2025-03-01]. Dostupné z: <https://www.policko.cz/cs>
- [30] PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2009. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-2789-9.
- [31] ŘEZNÍČKOVÁ, Kristýna, 2019. *Financování a hospodaření územních samosprávných celků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5548-8.
- [32] STÁTNÍ FOND DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY, 2025. *O SFDI* [online]. [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <https://sfdi.gov.cz/o-sfdi/>
- [33] STÁTNÍ FOND KULTURY ČR, 2024. *Hodnoticí zpráva k hospodaření Státního fondu kultury České republiky za rok 2023* [online]. 22. 2. 2024 [cit. 2025-02-05]. Dostupné z: <file:///C:/Users/Probook/Downloads/Hodnot%C3%ADc%C3%AD%20zpr%C3%A1v%20St%C3%A1tn%C3%ADho%20fondu%20kultury%20za%20rok%202023.pdf>
- [34] Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení). WOLTERS KLUWER. *ASPI* [online]. [cit. 2025-02-03]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/49296/1/2/zakon-c-128-2000-sb-o-obcich-obecni-zrizeni?vtextu=obce#lema0>

- [35] Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích (krajské zřízení). WOLTERS KLUWER. *ASPI* [online]. [cit.2025-02-03]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/49297/1/2/zakon-c-129-2000-sb-o-krajich-krajske-zrizeni?vtextu=kraje#lema0>
- [36] Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. WOLTERS KLUWER. *ASPI* [online]. [cit.2025-02-15]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/49567/1/2/zakon-c-250-2000-sb-o-rozpoctovych-pravidlech-uzemnich-rozpoctu?vtextu=rozpo%C4%8Det#lema0>